

Передвісники «Нормандського формату»

Хто створив «нелегальні українські банди» для французького президента?

» стор. 2

Нехитра справа

Які наслідки може мати в майбутньому ухвала проекту закону про обіг земель: згадаймо уроки з минулого і сьогоднішній світовий досвід

» стор. 6—7

Допоміг вижити портрет Шевченка на полотні з сорочки

Олександр Саєнко, із дворічного віку позбавлений слуху і можливості говорити, став учнем Василя Кричевського, малював і неповторно творив із соломи, дерева та вовни

» стор. 12—13

Україна молода

Вівторок, 26 листопада 2019 року

№ 132 (5589)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 24,164 грн
1 € = 26,720 грн
1 рос. руб. = 0,379 грн

Забути про дешеву гривню?

Довівши обсяг приватних запозичень до рекордного, влада вже не може продавати свої облігації. При падінні виробництва єдиним джерелом валюти залишаються заробітчани

» стор. 5

Дай грошей, банкомате! За прогнозами експертів, на українців чекають сумні фінансові часи.
Фото з сайта zpa.ua.

Передплатіть «Україну молоду» на 2020 рік

стор. 4

За словами військових медиків, це перший випадок у їхній практиці, коли вражальні елементи від снаряда мають різну структурну основу. Здебільшого їх усі видаляють магнітним інструментом або звичайним способом, але під час їхнього видалення з допомогою медичного магнітного інструмента половина осколків не магнітилася.

■ ІМІДЖМЕЙКЕРИ

Передвісники «Нормандського формату»

Хто створив «нелегальні українські банди» для французького президента?

Муса ТАЙПОВ,
спеціально для «Україна молода»
Париж, Франція

«Я вважаю за краще легальних іммігрантів із Гвінеї або Кот-д'Івуар (...) замість нелегальних українських або болгарських банд», — прозвучало нещодавно в інтерв'ю «правому» французькому журналу Valeurs Actuelles із вуст одного з ключових учасників таких очікуваних і важливих для України преговорів «нормандського формату» Еммануеля Макрона. Світу про це повідали, зокрема, журналісти DW.

Згодом стало також відомо, що українське МЗС запросило посла Франції Етьєна де Понсена «для надання роз'яснень із приводу висловлювань президента Франції Еммануеля Макрона щодо українців». Що саме пояснив посол, ЗМІ не повідомили.

Правда, пізніше з'явилися різні неофіційні роз'яснення — виправдовувалися «висмикуванням із контексту». У зв'язку з цим дуже хотілося б дізнатися — який же був істинний контекст і чим саме гіпотетичні «українські банди» (а я досі про них тут, до слова, ніколи не чув і не бачив) гірші й небезпечніші, аніж інші етнічні бандугруповання, і чи може керівництво французької поліції навести достовірну статистику злочинів, в якій «українські банди» справді випереджають «легальних іммігрантів з Гвінеї або Кот-д'Івуар і вихідців з інших країн»?..

Наскільки мені відомо, українські туристи або мігранти у Франції зазвичай цілком законослухняні і з честю несуть ім'я своєї країни, яка (особливо зазначу) протистоїть російській агресії, і мало хто з українців помічений навіть у незначних порушеннях закону.

Тому подібне висловлювання такого поважного високопосадовця, тим паче — у переддень зустрічі «нормандської четвірки», мимоволі насторожує. Бо демонструє упередженість президента Франції (навіть якщо слова «висмикнуті з контексту») щодо українців і України.

Хотілося б, аби й українські дипломати частіше нагадували дипломатам європейським: зараз саме Україна і її народ захищають європейців, будучи, по суті, форпостом Європи, від навали агресивної російської орди, яка порушує всі цивілізовані норми міжнародного співіснування. Відтак висловлювання президента європейської країни, родоначальниці демократичних свобод, яка подарувала США статую Свободи, є якщо й не прямою образою, то цілком логічно насторожує в контексті врегулювання російсько-українських відносин, де саме Росія, оголошена «партнером» Франції, є офіційно визнаним міжнародною спільнотою агресором і окупантом. При таких висловлюваннях одного роз'яснення від посла Французької Республіки в Україні вкрай мало.

Останнім часом ставлення до етнічних українців із боку французької влади справді помітно погіршилося. Особливо ж — до тих, хто з початком російської агресії в Криму й на Донбасі під тиском різних націоналістично налаштованих елементів залишили Росію і виїхали на Захід, не маючи можливості отримати громадянства України. Ця категорія громадян особливо потребує кваліфікованого захисту.

Нове українське керівництво зобов'язане звернути увагу на своїх співвітчизників, які в процесі розвалу СРСР із тих чи інших причин опинилися за межами України й сьогодні стали заручниками міжнародних маніпуляцій російських спецслужб навіть у демократичній Європі.

Саме тому висловлювання Еммануеля Макрона не звучить безневинною обмовкою. Кожен українець, хоч де б він опинився волею долі, повинен відчувати турботу своєї країни. ■

■ НА ФРОНТІ

Повітряний епіцентр

Ворожі снаряди вибухають просто над головами наших бійців

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

За минулі три доби офіційно зафіксовано 29 випадків порушення режиму вогню збройними формуваннями Російської Федерації та їхніми посіпаками. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими домовленостями мінометів калібрів 120 мм та 82 мм, із гранатометів різних систем, стрілецької зброї, великокаліберних кулеметів і протитанковими керованими ракетами (ПТРК).

На Донеччині, в зоні, за яку несе відповідальність оперативно-тактичне угруповання «Схід», ворог обстріляв позиції Об'єднаних сил неподалік Тарамчука, Красногорівки, Березового, Водяного, Мар'їнки, Пісків, Верхньоторецького.

На луганському напрямку, в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ», противник здійснив обстріли поблизу Луганського, Новолуганського, Південного, Шумів, Новгородського, Причепилівки, Зайцевого.

22 листопада поранення внаслідок обстрілів отримав один наш захисник. Як повідомило інформаційне агентство Міністерства оборони «Армія Інформ», противник застосував снаряди з уражувальними елементами різної структури. Український захисник зазнав близько 50 осколкових уражень по всьому тілу. Під час їхнього видалення з допомогою медичного магнітного інструмента половина осколків не магнітилася. За словами військових медиків, це перший випадок у їхній практиці, коли вражальні елементи від снаряда мають різну структурну

основу. Здебільшого їх усі видаляють магнітним інструментом або звичайним способом. Сам поранений боєць розповідає, що це був снаряд, який вибухнув у повітрі на невеликій висоті, після чого дрібні осколочки почали вражати особовий склад, який перебував під епіцентром вибуху.

Цього ж дня під час виконання службових обов'язків у районі проведення Операції об'єднаних сил у дорожньо-транспортній пригоді загинув командир батареї 15-го реактивного артилерійського полку, старший лейтенант Богдан Шацький. Пресслужба полку повідомила, що Богдан Шацький родом із села Михля Ізяславського району на Хмельниччині, був випускником Львівської військової академії.

Стали відомі подробиці поранення українських військовослужбовців у четвер, 21 листопада. У селі Шуми на Донеччині противник атакував ракетною військовою автомобіль. У ході виїзду слідчої групи на місце інциденту з'ясувалося, що автомобіль був підбитий із протитанкового керованого ракетного комплексу «Фагот». Машина забезпечення просто розвозила продукти харчування і воду для військовослужбовців на дальні позиції. За попередніми даними, пуск ракети здійснювався з відстані близько 2,5 км. На такій дальності керувати боєприпасом дуже важко.

Оператор ворожого ПТРК намагався «завести» ракету саме в кабінку, але чітко не розрахував відстань і влучив у дерев'яний борт кузова. Нагадаємо, троє військовослужбовців отримали контузію. Серед них — одна жінка. Зараз вони перебувають на лікуванні у військовому госпіталі.

■ СЕКРЕТНА СЛУЖБА

Псевдоколаборант

Колишній мер окупованої росіянами Горлівки виявився українським розвідником

Тарас ЗДОРОВИЛО

Під час будь-якої війни не варто людей, усіх і вся, котрі з тих чи інших причин залишилися на окупованій території, звинувачувати, тим паче в колаборантстві. Адже часто вони є патріотами, які виконують свою безпечну місію у стані ворога, як партизани чи розвідники.

Яскравий приклад цього — «народний мер» окупованої росіянами Горлівки Едуард Матюха: він виявився українським розвідником Головного управління розвідки Міністерства оборони України, який працює п'ять років серед бойовиків «ДНР». (Матюха був призначений «народним мером» Горлівки 14 травня 2014 року, а до листопада 2013 року був першим заступником міського голови).

Про підпільну роботу Матюхи на українську розвідку розповів представник Головного управління розвідки Міноборони України Вадим

Едуард Матюха.
Фото з сайту obozrevatel.com.

Скібіцький: «Дійсно, Едуард — це та людина, яка надавала необхідну інформацію про реальну ситуацію, що склалася на окупованих територіях».

«Народний мер» очолював Горлівку недовго, бо навколо нього спалахнув конфлікт між окупантами, що й було завданням від ГУР. Потім він займав посаду першого секретаря міського комітету Компартії в «ДНР» і почав встановлювати контакти з московськими комуністами, зокрема, лідером КПРФ Геннадієм Зюгановим. Едуард Матюха збирав інформацію про дії Росії на окупованих нею українських територіях.

Цінною виявилася інформація

24 листопада близько 18.00 російські окупанти обстріляли позиції підрозділів Об'єднаних сил у районі Березового Донецької області з великокаліберних кулеметів із застосуванням трасуючих та бронебійно-запалювальних боєприпасів. Росіяни одночасно вели вогонь і по цивільній інфраструктурі дачного масиву. Внаслідок обстрілу загорілася суха трава. Сильний вітер призвів до швидкого поширення пожежі, яка перекинулася на розташоване неподалік дачне селище. Майже вщент вигоріли шість будівель. Військовослужбовцям Об'єднаних сил вдалося оперативно евакуювати цивільне населення та близько опівночі локалізувати пожежу. Жертв немає. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

За інформацією розвідки Об'єднаних сил, із 16 по 22 листопада 2019 року втрати збройних формувань Російської Федерації становили 19 осіб. 9 окупантів було ліквідовано, а ще 10 осіб — це санітарні втрати. Також минулого тижня російські окупаційні війська втратили один БПЛА. Військовослужбовці Об'єднаних сил дають адекватну відповідь, відкриваючи вогонь по противнику у разі загрози їхньому життю та здоров'ю і спробах захоплення території або проникнення ворожих розвідувально-диверсійних груп.

■ ДО РЕЧІ

У районі розведення сил біля населених пунктів Петрівське і Богданівка Волноваського району Донецької області силами Державної служби надзвичайних ситуацій розпочато роботи з демонтажу фортифікаційних споруд та інших об'єктів військового призначення. Наступного дня після розпочатих українською стороною робіт бойовики терористичної організації «ДНР» через підконтрольні їм сепаратистські ЗМІ також заявили про початок демонтажу фортифікаційних споруд. За словами бойовиків, завершити демонтаж фортифікацій вони планують 4 грудня.

розвідника про те, що проросійські невизнані республіки — Абхазія, Північна Осетія, Придністров'я, «ДНР» і «ЛНР» координуються Кремлем саме через КПРФ. У партії за це відповідає депутат Тайсан Казбек Кучуковіч — саме ці люди керують «гуманітарною допомогою» для мешканців Донбасу (в ці «гуманітарні» також включають автомобілі з готівкою для бойовиків самоназваних республік).

Матюха заявив, що йому було поставлено завдання зібрати на території Горлівки 1 тис. 100 підписів під так званим зверненням мешканців ОРДЛО про незалежність від України. Також він розповів нашим спецслужбам, що Москва має запасні плани щодо Донбасу, якщо Україна не піде на поступки, — проведення референдуму про включення «ДНР» і «ЛНР» до складу Росії або створення так званої «Новоросії» з військовим захопленням... Харкова та Одеси та організації сухопутного коридору від РФ до Криму.

До речі, скандальний сайт «Миротворець» було створено саме з подачі Матюхи.

Зауважимо, що дружина розвідника не знала про роботу чоловіка і п'ять років думала, що він дійсно працює на бойовиків, тому й переїхала до Києва. Нині Матюха виведений українськими спецслужбами на підконтрольну Україні територію.

Нагадаємо, що з 2014 року внаслідок російської збройної агресії місто Горлівка тимчасово окуповане 1-м армійським корпусом РФ. ■

■ РОКОВИНИ

Тринадцять років, щоб згадати кожного

Україна вшанувала пам'ять жертв голодоморів

Катерина НАКОНЕЧНА

У суботу Україна відзначила одну з найскорботніших дат у своїй історії — День пам'яті жертв голодоморів. І хоча в пам'яті кожного одразу зринають трагічні 1932-33 роки, та масових, як кажуть старші люди, голодовок, нагадаю, було аж три впродовж минулого століття — також у 1921—1923 та 1946—1947 роках. Утім, саме Голодомор 30-х років був довгий час оповитий таємницею, а згодом отримав статус геноциду.

«Ми зробили майже неможливе. Ми повернули правду собі і світові, — написав у своєму зверненні до нації третій президент України Віктор Ющенко. — Нині ми встановили імена майже 2 мільйонів убитих людей. Очевидно, ця цифра неповна. Але це тільки початок нашої роботи. Ми достеменно точно виявили майже 14000 сіл і містечок у 18 регіонах України, де був Великий Голод 1932-33 років. Ми встановили 3577 місць масових поховань жертв Великого Голоду. Ми узагальнили списки 522 населених пунктів, занесених на «чорні дошки». Ми знаємо імена катів і імена вбивць. Ми розуміємо і знаємо наміри комуніс-

тичних злочинців. Ми знаємо достеменно: це був геноцид — мор нашого народу голодом, поєднаний із лютим убивством його інтелігенції, духовенства, політичних, громадських і культурних діячів».

Від самісінького ранку суботи до музейного комплексу Голодомору-геноциду та до пам'ятного знаку на Михайлівській площі йшли люди. У руках — лампадки, свічки, колоски, хліб, яблука та дитячі іграшки. По всіх храмах ПЦУ та УГКЦ відслужили поминальні молебні за невинно убитими. Навіть в окупованому Сімферополі, в кафедральному соборі Володимира та Ольги, який належить Кримській єпархії ПЦУ, згадували жертв Голодомору, повідомляє «Крим.Реаліі». Звісно, жодні офіційні скорботні заходи на півострові не проводили — в окупаційній владі «власне бачення» тих подій.

«Ми маємо згадувати жертв Голодомору-геноциду, прямо називати винуватців трагедії для того, щоби це найжорстокіше сплановане масове вбивство людей ніколи більше не повторилося», — зазначив у своєму зверненні глава ПЦУ митрополит Епіфаній. Щоб нащадки уявили, наскільки вражаючими були масшта-

би того масового вбивства, він навіть приголомшливий приклад: щоб вшанувати хвилиною мовчання кожного з мільйонів загиблих у Голодоморі, знадобиться майже 5000 діб, або понад 13 років.

Близько 16-ї години до музею Голодомору-геноциду приїхав президент Володимир Зеленський із дружиною, а також голова Верховної Ради Дмитро Разумков, глава уряду Олексій Гончарук, представники дипломатичного корпусу та інші офіційні особи. Вони поклали символічні композиції з зерном до підніжжя скульптури дівчинки з колосками. Президент оголосив загальнонаціональну хвилину мовчання, після закінчення якої розпочалася всеукраїнська акція «Запали свічку».

«Кілька речей учора прикро вразили, — написав наступного дня свої враження громадський діяч Тарас Шамайда у «Фейсбучі». — По-перше, біля меморіалу Голодомору було як ніколи мало людей. Буквально кількасот. З 2006 року, коли було ухвалено закон про Голодомор, приходжу на жалобні акції у Києві щороку, тож можу стверджувати це напевне. У тримільйонному місті вражає мало людей готові виділити якусь годину часу, щоб разом ушанувати загиблих у найбільшій в українській історії трагедії. І це — діагноз. Так само, як і традиційно мізерна кількість вікон, у яких учора були запалені свічки...»

Так, ми зробили неможливе і повернули собі правду та пам'ять. Головне тепер — не втратити це. Бо історична амнезія має дуже невтішні прогнози... ■

■ ГОЛОДОМОР

Щоб не рвалася ниточка добра

У Національному музеї літератури відбулася благодійна акція «Свічка пам'яті»

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

«Голодомор так чи інакше торкнувся практично кожної української родини. Моїх предків із татового боку врятували дорогі прикраси прабабусі, які вона вимінювала на картоплю чи зерно. Але для мене Голодомор — не чужа трагедія, бо вона стосується мого народу. І мені боляче, фізично боляче знати про це, читати про це, слухати про це. Однак не говорити про вбиті голодом покоління українців неможливо. Для мене це ще й сила, вміння опиратися обставинам, бути насторожі, коли солодкими обіцянками хочуть приспати нашу цильність і пам'ять, це і катарсис, без якого важко стрибнути з пострадянського болю та майбутнє».

Саме так пояснює відома співачка, громадська діячка і президент мистецької агенції «Територія А» Анжеліка Рудницька, чому вона ось уже четвертий рік поспіль спільно з Українським інститутом національної пам'яті проводить мистецьку благодійно-просвітницьку акцію «Свічка пам'яті», кожного разу змінюючи місце проведення і залучаючи до болючої розмови все нових і нових людей. Цього року місцем проведення «Свіч-

Четвертий рік поспіль «Свічка пам'яті» стає не лише акцією пам'яті про нашу історію, а й проявом дієвої підтримки тих, хто потребує уваги і турботи нині.

ки пам'яті» став Національний музей літератури. Тут у рамках музейного проєкту «Розгойдані дзвони пам'яті» відбулася відкриття виставки «Янголи сумують» відомого художника, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Валерія Франчука. Доповнили виставку й раритетні видання з фондів музею твори Уласа Самчука, Василя Барки, рукопис поеми «Село» Ігоря Качуровського, роман-епосея Докії Гуменної «Діти Чумацького

Шляху», а також твори Анатолія Дімарова, Василя Голобородька, «Мор» Олеся Волі, видані уже за часів Незалежності.

А далі була наче мандрівка різними залами, різними епохами, різними голосами, від поминальних народних псалмів, які заспівали студенти Центру фольклору і етнографії Інституту філології КНУ ім. Т. Шевченка, до «Реквієму» українського композитора Євгена Петриченка, який виконав ансамбль Sed Contra. І проникливі спо-

гади про ті страшні часи і про сьогодні Галини Яблонської, Лариси Руснак, Катерини Степанкової.

Четвертий рік поспіль «Свічка пам'яті» стає не лише акцією пам'яті про нашу історію, а й проявом дієвої підтримки тих, хто потребує уваги і турботи нині. 4 тис. 200 грн, зібраних під час акції, будуть передані Кризовому центру «Хоспіс для літніх людей». Щоб ниточка добра і милосердя не рвалася. ■

■ СТОП НАРКОТИК!

Рано вранці зілля збирали

На Черкащині три нарколабораторії виробили «дурману» на 8 мільйонів гривень

Людмила НІКІТЕНКО

Діяльність трьох потужних нарколабораторій, організованих учасниками міжрегіонального угруповання з виробництва прекурсорів та амфетаміну, блокувала Служба безпеки України в Черкаській та Київській областях.

Про це «УМ» повідомили в пресслужбі Черкаського обласного управління СБУ.

Правоохоронці кажуть, що виробничі потужності організатори облаштували на території власних домогосподарств. Прекурсори та психотропи збували в різні регіони нашої країни через розгалужену мережу дилерів, а також адміністровані інтернет-магазини.

Наразі співробітники спецслужби затримали активних учасників угруповання у двох областях у момент виробництва наркотиків.

«Під час обшуків за місцями проживання, а також у підсобних приміщеннях фігурантів справи виявлено обладнання для виготовлення прекурсорів та психотропних речовин, понад 100 кілограмів прекурсорів, майже тонну хімічних реактивів, партію амфетаміну та гроші, отримані від збуту «товару». Орієнтовна вартість вилучених наркотичних речовин становить 8 мільйонів гривень за цінами чорного ринку», — наголошують у СБУ.

І додають, що трьом учасникам угруповання слідчими УСБУ в Черкаській області здійснено повідомлення про підозри у вчиненні злочинів.

Заходи з викриття наркоділків відбувалися під процесуальним керівництвом прокуратури Черкаської області. ■

■ ТАРИФИ

Дорожчає сміття

Одесити за вивезення непотребу платитимуть більше

Ірина КИРПА

В Одесі за вивезення сміття городяни заплатять майже вдвічі більше, ніж це було раніше. Компанія «Союз» уже оголосила про зростання тарифів майже на 40% для мешканців Київського району та прилеглих до нього частин Малиновського району. Мотивується підвищення тарифів необхідністю підняти майже наполовину зарплати персоналу, а також подорожчанням електроенергії, палива та технічного обслуговування.

За словами представників компанії, новий тариф враховує рентабельність 12% на вивезення побутових відходів та 15% — на їх поховання. Останній раз тариф на вивезення сміття підвищували у 2018 році, й донині він був нижчий за нульову рентабельність.

Також компанія «Союз» озвучила цифри, скільки заплатять мешканці Одеси та області за вивезення одного кубометра твердих побутових відходів у 2020 році. Послуга подорожчає в середньому на 25,91 гривні. У багатоквартирних будинках тариф становитиме 23,85 гривні з людини за місяць, а в приватному секторі — 39,22 гривні. Більше доведеться заплатити також і за вивезення великогабаритного сміття: тариф підвищать до 265,31 гривні за один кубометр. ■

■ ПРОТИДІЯ

«Терпіння закінчиться»

Фракція «Слуги народу» тріщить по швах за відсутності гарантій

Ярина КОРЧИНЬСКА

«Я вже знаю, що розпускати Верховну Раду не так страшно», — заявив якось із парламентської трибуни вже перед новим складом парламенту президент Володимир Зеленський. Останнім часом гарант Конституції усе частіше повторює, що за наявності критичної маси, за його ж оцінкою, помилкою депутатів він розпустить парламент без особливого жалю і довгих роздумів. Ну що ж, авторитетне слово президента — закон. Але чи правий ти, Володимире Олександровичу, самим фактом появи в кріслі президента України? Це інше питання. І однозначна відповідь певної свідомої частини суспільства може не сподобатись ні тобі, ні твоїм упертим прихильникам. Однак за якихось декілька місяців твоя парламентська монокоаліція у Верховній Раді переходить у стан, у якому зараз перебуває наша країна, що вже котрий рік воює з агресором, розтерзана й надколота по східних краях, — вона (фракція СН) руйнується на очах. А це означає, що з самого початку коаліція, хоч і моно, але не була надійно збита й упакована взаємними гарантіями. Звісно, йдеться про гарантії, необхідні для зміцнення і розвитку держави, а не забезпечення особистих «хотілок» льяльководів.

Те, що зараз відбувається у коаліції «слуг», «плюс-мінус президент» — це настільки неспостійна величина, конвульсійні зміни котрої за напрямком, вагомості і характером залежать від вітру, магнітних бур, курсу долара, стану кишковощлункового тракту, свисту рака, дощичку в четвер, дзвінка Путіна, заяви Держдепу, сенсацій «чорної археології», орієнтації політичного вектора, ну і... задоволення життям. Суспільним і особистим.

Підтвердження не забарилось — вигнанці з парламентської фракції «Слуга народу» оголосили про намір створити свою депутатську групу в Раді. Про це заявила одна з виключених із монобільшості, депутат Верховної Ради Анна Скороход. Нагадаємо, про виключення з пропрезидентської парламентської фракції двох депутатів, Анни Скороход та Антона Полякова, широкому загалу стало відомо 15 листопада.

А за день до того депутат Скороход

заявила, що її чоловіка Олексія Алякіна затримали правоохоронні органи і що це трапилось через її політичну позицію, яку вона продемонструвала 13 листопада, проголосувавши проти відкриття ринку землі.

Далі пішло все згідно зі стандартним сценарієм, переходячи просто в тему «цькування Анни Скороход через тиск на чоловіка», мовляв, винен: Алякін на гачку Генпрокуратури, його дружину Анну — геть із фракції.

Отже, наразі Скороход заявила, що вона разом зі ще одним виключеним із фракції депутатом Антоном Поляковим створюють нову депутатську групу. І, за словами депутатки, нова група розростатиметься, бо незабаром кількість виключених із фракції «Слуга народу» зросте.

«Нас зараз буде більше, ви побачите, — переконана депутат. — У фракції є думачі люди, котрим не подобається те ставлення і ті рішення, що приймаються... Рано чи пізно терпіння закінчиться».

Однак, за словами Анни Скороход, це не означає, що вона виступає проти партії Володимира Зеленського, а лише протестує проти тих рішень, котрі протирічать програмі народних обранців.

Остаточну назву новоствореній групі поки не придумали. Версій дві: або «Справжні слуги», або «Слуга народу-2». Назви трохи водевільні, але, вочевидь, депутати не можуть відірватись від першоджерела.

Отже, минула парламентська ніч, протяжністю у півроку, перейшла в нові сутінки. Фаза, що може бодай частково висвітлити хоч якісь перехресні ходи, — в руках президента.

Талант коміка, звісно, не загубиш навіть у високих президентських палатах Банкової: але хоч як намагалися його мешканці виглядати страшними, виглядають смішними. От тільки нам зовсім не смішно. Бо всі ці фракційні вібрації і розкол лише посилюють відчуття глибокої зади країни в разове користування без права повернення. Але будь-яка дія має протидію, і тішить те, що спротив цьому починається у стінах парламенту й серед тих, хто з самого початку повівся на акторський шарм, а не поклявся на позицію здорового глузду державників. ■

■ БЮДЖЕТ

Життя у борг

Кого найкраще годуватимуть за державний кошт у наступному році

Малюнок з сайта kozaku.in.ua.

Наталія ПРОВОДОВА

Бюджет будь-якої країни — це лакмусовий папірець політики, в тому числі і в соціальній сфері, яку країна чи її влада має намір проводити. Перші читання проекту цього документа на наступний рік пройшли в парламенті. Оплески вже отримали: ще б пак, проект узяли розглядати як ніколи задалегідь. Та чи заслуговують на овації ключові його положення?

Проект бюджету-2020 викликав розчарування і в аналітиків, і у фінансистів: Кабінет Міністрів Олексія Гончарука продовжує накопичувати негатив. Фахівці відзначили: презентація проекту й опублікована на урядовому сайті версія дивним чином відрізняється на мільярди гривень. Чітко видно пріоритети уряду: лідерами зростання у використанні державних коштів стали силові відомства (СБУ — 126%, Міністерство оборони — 114%, МВС — 110%), «ресурсно-корупційні» Міністерство інфраструктури (125%) та Міністерство енергетики (118%). А першими у скороченні витрат опинилися Міністерство охорони здоров'я (90%), Міністерство житлового-комунального господарства (88%).

Незважаючи на те, що бюджет-2020 уряд традиційно назвав «бюджетом розвитку», а програма Кабінету пе-

редбачає прискорення розвитку країни до 7% щороку, ніякого позитивного руху, тим паче стимулів до зростання ВВП у проекті й близько немає. Це черговий бюджет боргів і проїдання коштів. Головні відсутні точки росту економіки, а також напрямки фінансування, що дали б поштовх інноваційним напрямкам економіки.

Головне, що з 1 трлн 195 млрд гривень бюджетних витрат наступного року лівова частка — 60% припадає на дві статті. Передусім 424 млрд (а це 37% бюджету) підуть на погашення боргів та їх обслуговування. Але передбачається і надалі збільшувати запозичення ще на 340 мільярдів гривень. Ще 246 млрд грн (20% бюджету) буде витрачено на безпеку та оборону. До речі, армія воюючої країни отримує тільки 43% від запланованого, а 57% «силових коштів» буде направлено на зміцнення внутрішньої безпеки — їх отримають МВС, ДБР, СБУ. Чи означає це, що уряд боїться внутрішньої загрози більше, ніж загрози зовнішнього втручання? Чи не є це ознакою побудови поліцейської держави?

Між першим і другим читанням бюджету силовикам «добавили» 28 млрд грн (або 1 млрд доларів). Це було зроблено за рахунок соціальних програм: зменшено обсяг субсидій для населення —

з 55 до 48 млрд, на 10 млрд менше отримали міністерства соціальної політики та аграрії. Що залишається? 294 млрд — це соціальні виплати та пенсії. До речі, підвищення пенсій та заробітної плати на практиці не буде, бо збільшення мінімальної пенсії на 300 грн, а зарплати — на 500 фактично означає індексацію на рівень інфляції. 258 млрд грн — витрати на освіту та медицину. Де обіцяні 4 тисячі доларів учительської зарплатні? Навпаки, уряд передбачає зняти надбавки вчителям за вислугу та категорії. Умовно кажучи, сільський учитель, який зараз отримує 6 тисяч гривень, отримуватиме тільки 4,5 тисячі гривень. Десь загубилися витрати на науку, і вже невдовзі сором'язливі академіки пікетували офіс президента. І на решті, тишком-нишком розвивається проект «держава у смартфоні». Про це сам віцепрем'єр-міністр Федоров написав на своїй сторінці у «Фейсбуці». Бо в проекті бюджету передбачено лише 30,8 млн — на підтримку діючих систем (сайти, сервери, тощо), і зовсім не закладено коштів навіть на розвиток порталу державних послуг «Дія».

І щоб не було так сумно, трохи позитиву. Підвищення видатків не планується і дефіцит бюджету буде знижено. Про це й поговоримо іншим разом. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2020

Інтернет для всіх — газета для обраних

Передплатити «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Триває передплата на «Україну молоду» на 2020 рік як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань України «Преса поштою». Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua.

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2020 рік:

на місяць — 65 грн. 62 коп.,
на квартал — 196 грн. 86 коп.,
на півріччя — 393 грн. 72 коп.,
до кінця року — 787 грн. 44 коп.
Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 85 грн. 62 коп.,
на квартал — 256 грн. 86 коп.,
на півріччя — 513 грн. 72 коп.,
до кінця року — 1027 грн. 44 коп.
Передплатний індекс — 01555

П'ятничний номер:

на місяць — 23 грн. 77 коп.,
на квартал — 71 грн. 31 коп.,
на півріччя — 142 грн. 62 коп.,
до кінця року — 285 грн. 24 коп.
Передплатний індекс — 49497

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 3 грн. 60 коп., на квартал — 8 грн. 20 коп., на півроку — 10 грн. 00 коп., до кінця року — 15 грн. 30 коп.

■ СКАНДАЛИ

Олігархічний штурм

МВФ вимагає закону, який би заборонив повертати ПриватБанк Ігорю Коломойському. Останній обіцяє захопити фінустанову силою

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

Близький до нової української влади олігарх Ігор Коломойський таки всерйоз планує «повернути» собі ПриватБанк. Підготовча робота для цього ведеться доволі активно, причому таємниця зі своїх приготувань Коломойський робити не хоче. Тим часом влада в особі президента Володимира Зеленського та прем'єр-міністра Олексія Гончарука, хоче вона цього чи не хоче, мусить старанно протидіяти намірам бізнесмена. Адже саме таку умову — жодних спроб повернути «Приват» колишнім власникам — поставив перед нею Міжнародний валютний фонд. Від МВФ влада залежна, від Коломойського також. Як Зе-команда шукатиме вихід із глухого кута, ми зможемо побачити вже найближчим часом.

«Він — мій!»

Колишній співвласник ПриватБанку Ігор Коломойський днями заявив у ЗМІ: він абсолютно переконаний, що вже незабаром поверне собі банк.

«Міжнародний валютний фонд знає, що ПриватБанк буде повернуто мені найближчим ча-

сом», — сказав бізнесмен.

Про те, що Коломойський готується йти в наступ, свідчить хоча б той факт, що підконтрольний йому Нікопольський завод феросплавів нещодавно викупив на рік оренду парковки перед головним офісом ПриватБанку. Угода була

Олігарх Коломойський готується послати своїх людей захопити ПриватБанк силою.

оформлена через аукціон «Прозорро». Для цього заводу феросплавів разом з іншим підприємством Коломойського — «Дніпроазотом» — довелося піти на рекордне підвищення ціни: вартість оренди в ході торгів зростає із 86 тис. гривень до одного мільйона!

Раніше працівники заводу пікетували тепер уже державну фінансову установу. Зараз же Коломойський стверджує: завод справедливо вимагає «компенсації від Привату». І при цьому не утримується від прямих погроз.

«Якщо ПриватБанк продовжить так себе вести, я думаю, що працівники заводу можуть і зайти в ПриватБанк», — пообіцяв олігарх.

Немає закону — не буде грошей

Міжнародний валютний фонд тим часом залишається невблаганним. Розуміючи, що «повернути» Коломойському врятований державою банк — до речі, і з допомогою того ж самого МВФ — означає закласти потужну міну під українську фінансову систему, Фонд ста-

вить категоричну умову: неможливість приватизації відібраного має бути прямо прописана у спеціальному законі. Українська влада погодилася підготувати такий документ, і, за даними міжнародних ЗМІ, робота над ним уже завершується.

Утім джерела в уряді, на які посилаються вітчизняні мас-медіа, зазначають: готового тексту законопроекту ще не існує. А робота над ним триває у вигляді ідеї. Колишній нардеп Сергій Лещенко написав із цього приводу: «Ухвалення цього закону до канікул в МВФ, які почнуться перед католицьким Різдвам, і, відповідно, виділення Україні грошей до Нового року — під питанням. Парламент має всього два сесійні тижні до кінця нинішнього року, адже останній сесійний день — 20 грудня», — написав він.

Прем'єр-міністр Олексій Гончарук при цьому регулярно заявляє: ні сам банк, ні жодна копія з його сховищ ніколи, за будь-яких обставин, не будуть повернуті Ігорю Коломойському. Гончарук зазначає: у відповідь на можливі судові рішення у справі «Привату» уряд має стратегію і готовий до будь-якого розвитку подій. ■

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

Українська економіка вже втомилася дивувати людей парадоксами: йдеться насамперед про високий курс гривні при падінні виробництва. Втім «чарівна паличка» у вигляді ОВДП, схоже, вже вичерпала свої можливості. Далі нас чекають сумні часи.

Головне — вдало позичити

Держава Україна все менше і менше виробляє власних товарів. За даними Держстату, промислове виробництво у жовтні знову скоротилося, — тепер уже на 5%. Щодо попереднього місяця промислове виробництво в жовтні зросло на 5,6%, а з урахуванням сезонного фактора спад становив 2,4%.

За десять місяців спад промисловиробництва до аналогічного періоду 2018 року становив 0,6%. Найбільше падіння в річному вираженні Держстат зафіксував у металургії: мінус 11,9%; виробництві автомобілів: мінус 15,4% і текстильному виробництві: мінус 9,4%.

Тим часом ми, відучившись виробляти і заробляти, продовжуємо активно позичати. Портфель облігацій внутрішньої держзпозики України у власності нерезидентів зріс на понад мільярд гривень і досяг нового історичного максимуму: 100,99 млрд гривень. З кінця минулого року нерезиденти збільшили вкладення в українські ОВДП майже в 16 разів, у тому числі їхній портфель гривневих облігацій зріс із 6,14 млрд грн. до 98,17 млрд грн.

Зростають і доларові ОВДП, які, втім, залишаються менш популярними через нижчу ставку: в 2019 році їх обсяг в доларах зріс із 0,16 млрд грн до 2,82 млрд грн, в євро — з 0,05 млрд грн до 1,37 млрд грн. В цілому ж з кінця минулого року обсяг ОВДП зріс на 6,7% і зараз становить 808,01 млрд грн. Якщо на кінець минулого року частка нерезидентів серед власників українських внутрішніх держпаперів становила 0,8%, то тепер — 12,5%. Якщо відмінсувати із розрахунків облігації в портфелі Нацбанку і випущені для капіталізації держбанків, то частка нерезидентів на ринку становить уже близько 40%.

ОВДП вже не в ціні

Фінансові експерти попереджають вже давно: ефект від бездумного роздування ОВДП — дуже схожий на результат ненормованого вживання алкоголю. Спочатку приходиться ейфорія, тобі здається, що вдалося розв'язати всі проблеми, а потім починаєш розуміти, що проблеми насправді тільки накопичилися.

Так головним позитивним результатом від продажу ОВДП для пересічних українців став високий курс гривні. І якби курс виявився результатом роботи економіки:

■ ГРА У ЦИФРИ

Забути про дешеву гривню?

Довівши обсяг приватних запозичень до рекордного, влада вже не може продавати свої облігації: при падінні виробництва єдиним джерелом валюти залишаються заробітчани

Українці відучилися виробляти — натомість багато позичають за кордоном і купують за ці гроші імпортовані товари.
Фото з сайту tsn.ua.

високого рівня виробництва та експорту, то українській владі можна було би аплодувати стоячи. Але, на жаль, курс долара на рівні трохи більше 24 гривень за один «зелений» — результат позик перед іноземцями, в які влізає держава. Надалі ж, як попереджають аналітики, може бути дуже боляче. Деякі експерти навіть заговорили про появу «чорних лебедів» в українській економіці.

На думку економіста Віктора Скаршевського, події жовтня і середини листопада різко показали вразливість і залежність української гривні від покупки іноземцями ОВДП. «Протягом жовтня портфель нерезидентів практично не змінився, збільшившись у гривні всього на 0,7%. Іншими словами, приплив валюти від нерезидентів для купівлі гривневих ОВДП в жовтні різко зменшився. Що відразу ж позначилося на обмінному курсі — долар подорожчав», — заявив він.

Потім, щоправда, ситуація змінилася на краще. Але ненадовго. «Ось і прилетіла перша ластівка: попит на українські державні облігації різко скоротився. Так, у ході останнього розміщення ОВДП Мінфін залучив із ринку всього лише 1,3 млрд грн. Ну а «чорний лебідь» уже на підльоті до українських ринків, про що відверто говорили учасники «круглого столу» на тему: «Державні запозичення: надвисока

ціна для економіки», — заявив засновник «Київського фондового центру» Олександр Гончаров, додавши, що в Україні вже стало національною традицією те, що за владні і передвиборчі обіцянки відповідають не топ-чиновники і в цілому держава, а ми, платники податків, з власних кишень. «Мимоволі замислюєшся: а взагалі, яку модель ринкової економіки, наприклад, будували Гончарова і Ярьсько, залишивши після себе руїни від банкопаду і непомірні боргові зобов'язання до 2040 року за ВВП-варрантами (VRI) України, випущеними в ході реструктуризації українського боргу в 2015 році. Нарешті, яку модель сьогодні будуть будувати Смолий та Маркарова? Або вони потім теж, як і їх «попередники», згодом «зв'яжуть» з Києва і загубляться десь у Лондоні, не несучи ніякої відповідальності за свої рішення і дії?» — написав він.

Більшість економічних експертів, як, наприклад Олексій Куц, вважають: ризики для української економіки стали результатом дій Міністерства фінансів та Національного банку. На його думку, Мінфін, встановивши необґрунтовано високий рівень прибутковості ОВДП — в середньому 17-18% влітку нинішнього року, а також високу облікову ставку НБУ (17,5% -16,5%) — дозволили спекулянтам заробити на своїх паперах до 35% річних. До того ж НБУ, встановивши необґрунтовано високий рівень об-

лікової ставки при досить помірному рівні інфляції, що становить 8-9% на рік, штучно обмежує кількість гривні на ринку.

«Посадкова» для інвесторів

«Міністр Тимофій Милованов видав на-гора черговий свій «перл», стверджуючи, що курс долара США щодо гривні залежить від того, який обсяг інвестицій заходитиме в Україну. І в зв'язку з цим наш «економічний пророк» на 2020 рік прогнозує два сценарії: песимістичний, за яким обсяг інвестицій в економіку України буде у розмірі 3 млрд доларів, і тоді курс «зеленого» має становити близько 27 гривень. Та оптимістичний — при обсязі інвестицій 6 млрд доларів, і тоді курс може бути близько 24 гривень, — написав Олександр Гончаров у своїй сторінці на «Фейсбуці». — Таке відчуття, що Тимофій забув: великі інвестори насамперед проводять фундаментальний і технічний аналіз: — чим більший ризик і чим більша його ймовірність, тим дорожчими будуть наступні втрати в бізнес-проекті. Друзі, перш ніж формувати свої інвестиційні очікування, великий капітал оцінює ризики. Капіталісти інвестують дуже неквапливо, уважно вивчають умови та ризики».

Неподоланих ризиків для інвесторів в Україні, на думку Гончарова, — одразу кілька. Це і військово-політичний: якщо збройний конфлікт на Донбасі буде заморожений, то, за словами експерта, середньо- і довгострокові інвестпроекти вони теж заморозять. Адже попереду інвесторів знову чекатиме чимало невизначеностей і через них не можна буде прорахувати можливі ризики і фінансово-економічні показники в бізнес-плані.

Друга група ризиків — законодавча. «Без ухвалення проекту Закону «Про ринки капіталу» і необхідної для нього нормативно-правової бази взагалі не доводиться вести мову про значні інвестиції, адже досі в Україні відсутнє бізнес хеджування ризиків, зокрема щодо валютних коливань. Також немає цивілізованого біржового ринку з клірингом і арбітражем», — продовжує аналітик.

Третя важлива група — інституційні. «Немає в Україні сучасних інституцій, тобто системи взаємодії державних і приватних інститутів інвестиційного, фінансового, інноваційного, наукового і маркетингового напрямків для зміни економічної моделі, зокрема, «Української корпоративної розвитку», інвестиційних фірм та Універсальної біржі з трьома секціями: товарної, фондової та деривативів, — пояснює Гончаров. — Можна і далі розкривати ризики, які повинні знати в Кабміні і зменшувати їх, щоби до нас прийшли стратегічні інвестори. Але чи не пізно? Скільки вже разів український ринок подавав міністрам і нардепам сигнали?! А віз і нині там». ■

ЗЛОВІСНИЙ ПЛАН

Дмитро ЧОБИТ, письменник, народний депутат України I—III скликань
Броди
Львівська область

День 13 листопада 2019 року може увійти в історію України найчорнішою датою. Саме цього дня зелена монобільшість Верховної Ради України ухвалила в першому читанні закон, який у старанно завуальованій формі дуже широко відкриває двері перед нечистими намірами світових фінансових провідисвітів і меркантильними прагненнями іноземців пожитися за чужий рахунок. Закон, що несе загрозу втрати українцями свого головного національного багатства — землі, на якій вони та їхні предки незмінно і безперервно проживали, вирощували зернові й виробляли хліб ще з часів знаменитої трипільської культури 6-3 тисячоліть до нашої ери.

Що пропонує Україні Зеленський

Розроблений найближчим оточенням президента Зеленського і протягнутий його ж політичною силою через український парламент у першому читанні закон про ринок землі несе в собі велетенську небезпеку для української нації. Нічого подібного світова практика земельних відносин не знає. Що ж означає продати в одні руки 210 (двісті десять тисяч!) гектарів сільськогосподарських угідь? Для довідки: загальна площа орних земель найменшої Чернівецької області становить усього 330,8 тисячі га, а найбільшої Дніпропетровської — 2 мільйони 127,4 тисячі га. І ще таке уточнення: 210 000 га — це 2100 кв. км. Для порівняння, аби уявити масштаби проекту, зазначу площу деяких європейських держав: Монако — 2,02 кв. км; Ліхтенштейн — 160,2 кв. км; Люксембург — 2,6 кв. км. Тобто передбачається продаж української землі площами майже, як уся держава Люксембург в одні руки.

Уже з цього видно, що апетити у когось неабиякі. Але одним-єдиним олігархом справа не завершиться. Не могла ж компанія Зеленського пропихати проект закону лише під одну особу. Звідси випливає, що родина з п'яти осіб, за законом Зеленського, може викупити 1 мільйон 50 тисяч гектарів, що дорівнює 10 тисяч 500 квадратних кілометрів. А якщо таких родин буде кілька? Дві сім'ї з п'яти осіб кожна, за законом Зеленського, можуть спокійно викупити 21 тисячу квадратних кілометрів української землі, що більше площі держави Ізраїль, яка складає 20 тисяч 770 квадратних кілометрів. Отже, планується скупка української землі у розмірах не лише районів і областей, а цілих країн. Невже на півдні України планують створити державу в державі? То для кого цей законодавча цілком очевидна і безсоромна афера Зеленського готується?

Безумовно, що закон про ринок землі має свого ініціатора, організатора і конкретного автора. На нього чітко вказує факт виключення з фракції «Слуга народу» (саме у такій вимові вони себе величають) двох депутатів, які не погодилися із очевидним лиходійством і не голосували за цей завідомо злочинний, на моє глибоке переконання, закон. Виключення з президентської парламентської сили одразу двох депутатів дуже багато про що свідчить, насамперед — таке не могло статися без відома Зеленського. Отже, саме він є головною дійовою особою цього весвітнього крутіства, саме йому дуже добре відомі імена тих, хто вже готовий розтерзати українську землю небаченими навіть у дуже хворій уяві розмірами — «порціями» по 2100 квадратних кі-

лометрів! Тому є більш ніж достатньо підстав назвати цілком очевидну аферу про ринок землі «Законом Зеленського». Народ має знати своїх героїв поіменно і пам'ятати про них навіть через 100 і більше років.

Зі світової практики і досвіду сусідів

Земля — це головна підвалина буття кожного народу. Ось чому законодавства всіх країн ЄС, окрім хіба що Латвії, практично унеможливають, а то й прямо забороняють іноземцям набувати право приватної власності на землю сільськогосподарського призначення.

У США кожен штат має власне законодавство щодо продажу землі, у більшості з них існує пряма заборона на продаж землі іноземцям, подібне спостерігаємо в Канаді. В Ізраїлі земля взагалі не продається нікому. А у Франції, окрім численних перепон для іноземців, існує пряма законодавча заборона продавати їм виноградники.

Після революції троянд у Грузії панувала неабияка ейфорія, всі очікували див та іноземних інвестицій. І вони прийшли з неочікуваних країв. Законом про вільний продаж земель скористалися кмітливі мешканці Пенджабу, що в далекій Індії. Вони продавали свої невеликі наділи на історичній батьківщині та купували землю в Грузії. В Індії продавали гек-

Очевидно, хтось добре розуміє, що земельну аферу неминуче скасують, тому прагне відразу хапнути якнайбільше, бо приватну власність вже ніхто не відбере — закон зворотної сили не має.

тар за 50 тисяч доларів, а багато родючіший гектар у найкращих долинах Грузії коштував 1400 доларів. Для грузинів то були тоді шалені кошти. Тепер гроші грузини проїли і дивляться, як на їхній, уже колишній землі, вміло господарюють пенджабі у своїх незмінних індійських тюрбанах. Так у серці Грузії виник шматочок Індії. Міжнародна напруженість в Грузії спалахнула вже через рік, і закон про продаж землі спішно скасували.

Якщо в Грузії з чистеї хворої голови фактично обдаровували іноземців невеликими ділянками, то в Україні мають намір «продавати» їх у розмірах по пів області в одні руки. Очевидно, хтось добре розуміє, що земельну аферу неминуче скасують, тому прагне відразу хапнути якнайбільше, бо приватну власність вже ніхто не відбере — закон зворотної сили не має.

У Польщі основою сільськогосподарського виробництва є сімейне фермерське господарство. Загальна площа такого господарства не може перевищувати 300 гектарів. Для набуття статусу фермера і купівлі землі

Чужоземці не повинні господарювати на українській землі.

громадянин повинен мати середню або вищу освіту за фахом, досвід особистої роботи в сільському господарстві не менш як п'ять років і мешкати в тій гміні (щось на зразок нашої сільської ради), де розташована земля, на якій він має намір створити господарство.

До 2016 року в Польщі був чинним мораторій на продаж землі іноземцям, а тепер їм купувати землю нібито й можна, але на певних умовах: тільки громадянам ЄС і лише якщо вони збираються її обробляти та проживають у тій самій гміні, де розташована виставлена на продаж земельна ділянка, або в сусідній, упродовж 5 років.

І навіть якщо іноземець відповідає цим вимогам, він може набути у приватну власність сільськогосподарську земельну ділянку тільки в тому разі, якщо її не хоче придбати ніхто з членів сім'ї продавця чи фермерів, зареєстрованих у місцевій сільськогосподарській палаті. То хто з українців зможе купити землю у Польщі?

Законодавство цієї країни передовсім захищає націо-

нальні інтереси Польщі, це є правильно, виправдано та цілком зрозуміло. А що команда Зе пропонує Україні?

У Польщі встановлено обмеження — один власник може володіти не більше 500 га, а в Україні верхню межу пропонують встановити у ДВІСТІ ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ГЕКТАРІВ! Це загальна площа усіх орних земель п'яти середніх районів!

Наприклад, у Бродівському районі таких земель є 42,5 тисячі га; у Золочівському — 49,4; Радехівському — 45,6; Буському — 36,5; Радивилівському — 48,4. На якого «дядю» розрахована така законодавча новела політичної сили президента Зеленського? Це перше питання. А ось і друге: «Хто на цій, викупленій в недостатньо обізнаних і обдурених українців землі, буде жити і працювати?». І тут мені пригадалася така історія.

Плани купівлі іноземцями української землі 1991 року

У травні 1991 року в складі делегації українських парламентарів мені довелося брати участь у симпозиумі ОБСЄ з пи-

Нехитра

Які наслідки може мати в майбутньому ухвала проекту закону про обіг земель: згадаймо уроки з минулого і сьогодення світовий досвід

тань охорони культурної спадщини Європи, який проходив у Кракові. У рамках цього форуму ми мали зустріч із віцепрезидентом американської компанії, етнічним росіянином на прізвище Волконський, він дуже пишався тим, що один з головних героїв роману Льва Толстого «Війна і мир» — його прадід, Пана Волконського найбільше цікавили українські реформи, зокрема закони про іноземні інвестиції та продаж землі. Тоді ще існував Радянський Союз і продаж землі не було в найсміливішому проекті, а цим питанням уже цікавилися на Заході. Але найбільше здивували і вразили плани пана Волконського. Він заявив, що його компанія готова купити в Україні орних земель на один мільярд доларів та на стільки ж внести інвестицій і зробити замкнений цикл виробництва — від вирощування зернових і соянишнику до виготовлення різноманітної готової продукції. Ні існуючі тваринницькі комплекси, ні елеватори, ні населення українських сіл його не цікавили — лише земля, бажано на Півдні України та суцільними масивами, все необхідне самі, мовляв, збудуємо. Робочу силу його компанії теж готова завезти в Україну і забезпечити всім необхідним.

Ось таку перспективу тепер взялася втілювати в життя зелена команда та ще й з дуже великим успіхом — у так званому «турборежимі». А тепер поглянемо на вже наявний вітчизняний досвід роздачі українських земель та поселення на них іноземців крізь призму закону про ринок землі. Якщо його таки протягнуть і підпише президент — то це стане міною сповільненої дії з непередбачуваними тяжкими наслідками: соціальними і міжетнічними потрясіннями в майбутньому.

Саме такий результат може мати продаж землі іноземцям та, як наслідок, — їхнє компактне поселення в Україні з практично неминучими конфлікта-

ми в майбутньому. Цілком реальну ймовірність такого розвитку подій досить добре видно з не такого далекого минулого Брідщини, якразним прикладом є історія галицького села Гута Пеняцька, яке поляки досі називають польським.

На прикладі Гуті Пеняцької

Це село наприкінці XVIII — на початку XIX століття заснувала влада Австрійської монархії, яка саме тоді захопила Галичину після першого поділу польської Речі Посполитої. Австрійці тут, посеред лісів Вороняцького горбогір'я Подільської височини, збудували гуту — склозавод, на якому виготовляли скляний посуд, пляшки, віконне скло. Належність тутешніх земель до сусіднього села Пеняцька дала назву новому поселенню — Гута Пеняцька. Майстрами працювали фахівці, завезені з Богемії та інших австрійських територій. Згодом тут поселилися українці, поляки та євреї. Наприкінці XIX століття більшість населення села вже становили поляки.

До Другої світової війни жодних міжетнічних конфліктів не спостерігалось: українці, поляки, австрійці, євреї жили у взаємній згоді між собою і жителями сусідніх сіл. Усе змінилось у роки воєнного лихоліття. Найголовнішою причиною розбрату і взаємної ненависті стала захланна, загарбницька політика польського емігрантського уряду в Лондоні, який прагнув відновити після війни свою владу на всіх, захоплених у 1920 році, західноукраїнських землях від Сяну і Західного Бугу на Заході до Збруча на Сході; будь-які розмови про самостійну Українську державу та прагнення українців до Незалежності заперечувалися й сприймалися вкрай вороже.

Уже в 1942 році розпочалися масові вбивства українців на всіх етнічних українських землях: Холмщині, Підляшші, Надсянні, Лемківщині, Волині, Поділлі. Небувала хвиля теро-

ристичних актів практично не припинялася — польські бойовики вбивали авторитетних українців: вчителів, інженерів, активістів українських культурологічних організацій і керівників господарських установ та навіть священників. Найбільш резонансними в околицях Гути Пеняцької стали вбивства перед Святим вечором 6 січня 1944 року директора Ясенівської школи Івана Ваврива з дружиною Софією, а наступного дня, тобто на саме Різдва, 7 січня, — греко-католицького священника Мартина Балюти в полі поблизу Жаркова, родини Вікторських 4 лютого у Ясеніві. Усі ці та інші вбивства місцеві жителі пов'язували лише з бойовиками сусіднього села Гута Пеняцька та навіть називали їхні імена.

Вбивства супроводжувалися ще й постійними психоло-

нулого століття польських осадників малими і великими колоніями розселили в усіх місцевостях Волині, Поділля і Прикарпаття. Осадники отримали по десять і більше гектарів української землі, на пільгові кредити та щедрі фінансову допомогу держави збудували тут хати, хліви, стайні, стодоли і криниці, придбали худобу, коней, сільгоспманент і різноманітну живність; завели солідні господарства; народили дітей, і тому вважали цю землю вже своєю, а Україну — частиною Польщі. Ось чому осадники з числа колишніх польських воїнів так агресивно сприйняли саму ідею Української Державності та Незалежності України — вони в цьому побачили небезпеку, насамперед для власного благополуччя.

Саме осадники і склали основи банд-груп, які ночами здій-

ку з Гутою Пеняцькою сталося по-іншому — село спалили, а людей розстріляли солдати гітлерівської айзатцгрупи «Рейнгольд» під керівництвом оберштурмбанфюрера СС Фрідріха-Вільгельма Бока, водночас і командира 4-ї поліцейської моторизованої дивізії СС, сформованої у Сілезії з тамтешніх жителів: німців, поляків і чехів. А причиною каральної акції стала тісна співпраця польського підпілля Гути Пеняцької з радянською партизанкою, яка здійснила теракти у Львові, вбивства німецьких солдатів і цивільних у Пеняцькому лісі та в самій Гуті Пеняцькій

Отже, село Гута Пеняцька австрійці заснували наприкінці XVIII — початку XIX століть, поляки його стали посилено заселяти у середині XIX ст.; спочатку все було добре — українці довколишніх сіл купували скляний посуд: склянки, дзбанки, слоїки, віконне скло. Немалу вигоду мали й жителі Гути Пеняцької. Негаразди виникли через сто років — поляки заходилися будувати на українській землі так звану Велику Польщу! Ну хто міг таке передбачити? Уже минуло 75 років, як не стало Гути Пеняцької, а скільки проблем досі має Україна. Тобто поселення на українській землі поляків із початковою досить гарною метою — виробництвом предметів зі скла, врешті призвело до дуже тяжких наслідків — кривавого міжетнічного протистояння, наслідки якого досі дають про себе знати.

Історія з Гутою Пеняцькою стала яскравим доказом того, як компактне поселення іноземців у майбутньому може принести невеликі проблеми для країни, що надала їм землю і притулок. А де гарантія, що після такого дикого розпродажу українських земель, як то чомусь дуже прагне зробити комік Зеленський, подібного не відбудеться в майбутньому? Жорстокі й криваві двадцятирічної давнини події на Балканах, зокрема у давньому історичному сербському краї Косово, який став албанським, — дуже яскраве тому свідчення і велика пересторога. Нагадаю, у вже колишньому сербському Косово кривава і жорстока боротьба йшла не за народ і не за права людини, а за землю, і то було зовсім недавно, за нашої пам'яті!

ми, порожніх будинків довкола теж предостатньо — виберирай, що хочеш; із китайцями хоч якась користь буде. За надання китайцям землі виступило двоє чи троє промовців. І тут трибуну надали мені.

Я одразу заявив, що категорично проти надання іноземцям в оренду української землі, а тим більше її продаж. Навіть у приклад польських осадників і трагічні проблеми, з ними пов'язані, про це тоді ще добре пам'ятали всі старожили. Нагадав про історичні сербські землі у Косово, куди після Другої світової війни керівник тодішньої Югославії Йосип Броз Тіто цілком із добрими намірами — для підняття тамтешнього сільськогосподарства — дозволив масово переселити бідних албанців. Але які проблеми таке рішення породило вже через 50 років! Закінчилося все кривавим і жахливим міжетнічним конфліктом. Сербі заявляли, що захищають свою історичну Батьківщину, тут відбулася знаменита Битва під Косово 1389 року, у якій серби зазнали поразки від турків і втратили свою незалежність на довгі 500 років. Про те, що то сербська земля, нагадували сотні християнських храмів і кладовищ в усіх куточках Косово. Але й албанці мали не менш поважні аргументи: вони тут проживають, більша половина з них народилася на цій землі, вони становлять більшість населення краю і як народ мають право на самовизначення та власну державу. Світова спільнота, окрім Росії, підтримала не сербів, а косоварів, бо міжнародне право захищає права людини, а не інтереси історичної землі.

Тепер Косово стало незалежною державою, у якій мало що нагадує про історичну сербську минувшину: від масового терору і кривавих розправ майже всі серби втекли в центральну Сербію; в Косово знищено практично всі сербські пам'ятники, церкви, монастирі; бульдозерами розрівняли сербські кладовища. А зовсім недавно — на пам'яті всього одного-двох поколінь — все починалося так гарно.

Після мого виступу зал задумався, і, коли на голосування поставили питання про надання китайцям хоча б 20 гектарів землі, за це не проголосували ніхто, навіть лобісти «іноземних

ля; звільнення від неї населення окупованих країн шляхом його фізичного знищення і переселення у віддалені райони; переслідували головну мету — «очищення» території для поселення на них німців. І це творили заради майбутнього блага цивілізованої європейської нації у XX столітті! За мірками історії, зовсім недавно — на очах наших батьків і дідів.

Продати іноземцям землю своєї Батьківщини для українців досить непрості, а для усіляких зайд — справа нехитра. Новий власник землі стає її повноправним господарем, і лише він. Якщо українська земля належатиме чужинцям, то чиєю Батьківщиною вона стане через 10, 50 і 100 років?

А в наші дні політична сила, яка іменує себе «Слуга народу» (саме так), явно на повідку великого міжнародного капіталу та під його музику намагається протягнути закон, який передасте йому в одні руки по 210 тисяч гектарів найродючіших у світі українських земель. Особисто я вважаю, що про справжню суть підступно задуманої земельної афери в Україні добре знає лише кілька осіб; переважна частина депутатів монобільшості «Слуга народу» тисне кнопки, глибоко не замислюючись. Які ж то «слуги» і чийого «народу»?

Про стадний принцип голосування у теперішній Верховній Раді України свідчить і факт виключення 15 листопада 2019 року із фракції «Слуга народу» двох депутатів, які не голосували за згубний для української нації закон. На моє глибоке переконання, то фракція зовсім не слуг, а справжніх баранів українського народу. Такий висновок випливає з майже однотайного та стадного голосування цієї бездумної отари 13 листопада 2019 року. Двоє, совісних і порядних, які проголосували проти, стали рідкісним винятком, першим, але, мабуть, не останнім.

Ми добре знаємо, що було у нашому минулому, але не можемо зазирнути на 100-200 років наперед, тому в такій визначальній для нації проблемі, як продаж землі, недостатньо продумані або й навмисно заплановані рішення у майбутньому можуть мати згубні та фатальні наслідки.

Задуманий явно далеко за межами України зловісний і підлий план розпродажу українських земель важко назвати Добром, а Зло завжди волатиме до Кари. Таке потрібно розуміти всім, особливо зловмисникам. Торжества в Україні цілком очевидного Зла не можна допустити. Слід також нагадати найголовніше: парламент країни — це не лише орган для поспішного штампування законодавчих актів, а передовсім найвища у державі трибуна широких і всеохоплюючих дискусій, майданчик для вироблення та прийняття справедливих рішень, а не кошара для баранів.

Що стосується обіцяного Зеленським референдуму про продаж іноземцям української землі, то, як свідчить досвід минулого, у Німеччині референдуми досить успішно проводив Гітлер і досягав на них понад 90% підтримки своєї глибоко аморальної та злочинної політики. Але чим це все закінчилося? Жоден референдум не може виправдати Зло, а тим більше — його освятити іменем підло введеного в оману народу. ■

справа

Малюнок Миколи КАПУСТИ.

гічними залякуваннями, і не лише словесно. Досить частими стали нічні обстріли сусідніх українських сіл. Польські бойовики гутапеняцької АК (Армії Крайової. — Ред.) відкрито страхали українців, погрожували їм розправою, заявляли, що то «польська земля», невпинно повторювали гасло: «Українці — за Збруч!»; називали Гуту Пеняцьку столицею, з якої розпочнеться побудова «Велькей Польскі од можа до можа», тобто від Балтійського до Чорного морів, а першим суто польським селом вони зроблять сусідні Пеняки, і в ньому не житиме «жоден українець». Звісно, що таке лякало, українці на ніч часто залишали свої домівки і втікали з Пеняків до родичів і знайомих у сусідні Чепелі.

Дров у полум'я ненависті й ворожнечі підкидали зухвалі та дуже агресивні польські осадники-колоністи з околиць Гути, яким після окупації у 1920 році західноукраїнських земель польський уряд за воєнні заслуги надав тут значні земельні наділи у приватну власність. Термін «осадник» походить від польського слова «осада», що означає поселення, садиба. Масове поселення поляків із корінних польських земель переслідувало експансіоністську мету — колонізацію захопленої в 1920 році в підступний спосіб Західної України.

Упродовж 20-30-х років ми-

снювали вбивства українців. Ворожнеча й ненависть виростили із самої землі — поляки боролися за чужу землю та за власне майбутнє на ній. Вони прагнули зробити українську землю дійсно польською. Українці їм тут стали зайвими.

Проживши на українській землі в Гуті Пеняцькій неповних сто років, а осадники-колоністи — менше десяти, поляки, підбурювані шовіністами з власного уряду, взялися будувати тут так звану «Вельку Польску». Тобто нахабно і безсоромно заходилися «будувати» Польщу в Україні. Подібне діялося на усьому просторі від Західного Бугу до Збруча. Таке «будівництво» мало трагічні наслідки для всіх. На Волині все завершилося насильним вигнанням поляків. У Польщі цю акцію називають «волинською різаниною», але старанно замовчують причини, які призвели до трагедії.

Дуже сумною стала і доля Гути Пеняцької — 28 лютого 1944 року село спалили, а більшість його жителів розстріляли. Тепер польські урядовці включно із президентом Анджеєм Дудою звинувачують українців у цьому злочині. На їхню думку, трагедія сталася внаслідок польсько-українського протистояння, але то не так. Цілком можливо, що в інших місцевостях могли бути винними й українці, які захищали власний народ на своїй землі, тому й здійснювали відплатні акції, але у випад-

То фракція не слуг, а справжніх баранів українського народу. Такий висновок випливає з майже однотайного та стадного голосування цієї бездумної отари 13 листопада.

Про один проєкт китайських інвестицій

Якось на початку двотисячних років я взяв участь у сільському сході у Підкамені Бродівського району, там мали розглядати питання залучення іноземних інвестицій, мене просили виступити і підтримати китайських інвесторів. Зал Народного дому був переповнений, приїхало і п'ять китайців, вони просили надати їм у довготривалу оренду 100 гектарів землі, хвалилися, що у сусідньому Радехівському районі їм уже передали 20 гектарів; розповідали, що самі зі своїми сім'ями вирощуватимуть гордину та все необхідне для життя, куплять будинки. Місцева влада їх підтримала, мовляв після розвалу колгоспу більшість земель облогує, поросли чагарниками і дерева-

інвестицій» і агітатори за них.

Тепер, після реалізації плану Зеленського щодо продажу української землі, купити її в Підкамені та сусідніх селах, як і по всій Україні, зможе будь-який іноземець і в будь-якій кількості, та й рішення сільського сходу для цього зовсім не потрібно.

Рідна земля — то Батьківщина

Земля — то основа буття кожного народу. Рідну землю називають Батьківщиною; її люблять, бережуть і захищають. Усі великі війни в історії людства точилися за землю. Друга світова війна — тому підтвердження. За що Гітлер її розпочав? За землю — життєвий простір, за розширення зони проживання арійської нації. В основі гітлерівського геноциду народів лежала зем-

■ ДОСВІД

Вміння не опинитися в Горішніх Плавнях

Об'єднані територіальні громади Полтавщини легко переконують у тому, що нові українські господарі — не міф, а успішна реальність

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Полтавська область

У період топонімічної декомунізації жителі полтавського Комсомольська мимоволі збагатили українську мову напрочуд влучним фразеологізмом. Там люди так довго підбирали для свого улюбленого міста нову назву, що в столичних чиновників зрештою луснув терпець, і вони зробили це за них. З тих пір вислів «прокинутися в Горішніх Плавнях» зажив тут окремих життям і означає втрачену можливість зробити щось по-своєму. Він точно описує і ситуацію, до якої потрапили населені пункти, мешканці яких досі не змогли чи свідомо не захотіли створити об'єднані територіальні громади. Раніше ентузіастам держава виділяла чималий стартовий капітал, підтримуючи проект як основу нової адміністративної реформи. Але вже незабаром ті, хто запізнився, сумно дивитимуться услід потягу, в якому давно розібрані престижні вагони СВ. Останній вислів часто вживається у полтавському Центрі розвитку місцевого самоврядування, де пройшли підготовку всі голови нових «адміністрацій». Наразі їх уже півсотні і ще шість активно готуються до виборів. Це один із найкращих показників в Україні, тому регіон можна сміливо назвати краєм, де люди не бояться бути самостійними. Пришибська та Омелівська ОТГ Кременчуцького району — тому яскравий доказ.

У кожного своя родзинка

У східних і центральних регіонах країни є й досі чимало сіл, що нагадують зруйновані пам'ятники розформованим колгоспам. Тут неодмінно знайдуться фрагменти старих корівників, забиті вікна магазинів промтоварів і забур'янені стежки до клубів, у яких давно не крутять кіно. Словом, без «совецького хазяїна» все зачало й виродилося, ніби над цими територіями навис якийсь злий фатум. У невеликому полтавському селі Пришиб теж лишилося від місцевого радгоспу імені Ватутіна кілька двоповерхових будинків, які й досі наводять сум подлужаними стінами і розбитими шибками. Але все ж більшість аналогічних будівель вже пережили етап радикальної реконструкції і сьогодні нагадують добротні зразки сучасної інфраструктури. Цей куточок Пришибу місцеві жителі називають власним Таунхаусом, яким заманюють до села кваліфіковані кадри. За останні чотири роки, окрім пільговиків і старожилів, тут отримали житло директорка школи, бухгалтер, лікар, а невовзі поселиться і власний «шериф», для якого вже готують робочий кабінет з обладнанням пунктом відеоспостереження. А вже по селу скрізь розвішані відеокамери, тому ймовірно злочинці тут будуть мов на долоні. Голова ОТГ Валентина Городянко впевнена, що на такі умови праці знайти поліцейського буде нескладно.

Особливою «європейськістю» у Пришибі здивувала опорна школа, до якої возять спеціальними автобусами дітей із Роботівки, Єрствівки, Кобелячка та Маликів, які об'єдналися в цю ж громаду. Вже на подв'їтні приємно вразив сучасним виглядом спортивний майданчик із тренажерами і полем, вкритим штучною травою, а всередині порадували класи, оснащені інтерактивними дошками й веселим різнокольоровим інтер'єром. Тут є парти-трансформери, що «ростуть» разом з учнями, і купа новомодних «фішок» на зразок «Куточка для усамітнення», куди можна сховатися, якщо навколишній світ втомив остаточно. Особлива гордість навчального закладу — лінгвістичний кабінет, де кожен робочий стіл оснащений новеньким комп'ютером.

Загалом Пришибська ОТГ на Полтавщині вважається найменшою, оскільки тут проживає трохи більше 2 тисяч осіб, але при цьому має один із найвищих показників доходу на одного мешканця в Україні — близько 5500 гривень. У громаді вже капітально відремонтували дитсадок, центр культури і дозвілля, сільський будинок культури, стаціонарне відділення соціальних послуг, ФАП, відділення зв'язку, місцеву пожежну охорону, комунальне підприємство, ринок. На території ОТГ діють кілька сільських бібліотек, мережа магазинів. Недавно почали облаштовувати власну сонячну електростанцію. І все це зроблено усього лише за якихось чотири роки!

Омельницька ОТГ, у свою чергу, зібрала під своїм началом 4 сільських рад і 20 навколишніх сіл. За чотири роки кожен з цих населених пунктів отримав доступ до колись недоступної їм цивілізації. Тут відремонтували дороги, дитсадки, дві школи, бібліотеки, збудували водогін і водо-

Активність — це умова успіху.

відведення, провели вуличне освітлення. Медичні послуги у громаді надають у двох амбулаторіях загальної практики, яким підпорядковано шість ФАПів. Особливою гордістю Омельника — спортивно-культурний комплекс «Дивограй», що виник у занедбаній будівлі сільського клубу. Заступник голови об'єднаної громади Світлана Неїленко каже, що цей двоповерховий будинок простояв без ремонту 20 років. Люди думали, що невовзі впаде сам, і тоді просто вивезуть цеглу. Фактично від нього лишилися самі стіни, але після проведеної реконструкції тут знову кипить життя. У «Дивограй» є не лише приміщення для роботи гуртків і занять спортом, а й сучасна концертна зала, конференц-зал, музей, бібліотека, гримерка, душова, оснащений новою оргтехнікою ЦНАП. Загалом, Омельник за кілька років став престижним для життя селом, де більше немає покинутих хат. Пані Світлана каже, що до них тепер охоче переїжджають жити люди з Кременчука, оскільки до міста звід-

Промисловий туризм — видовишна родзинка Пришибської ОТГ.
Фото з сайту decentralization.gov.ua.

Балет і симфонічний оркестр — культурне життя в селі буває й таким.
Фото з альбому Омельницької ОТГ.

си — рукою подати, а умови життя набагато кращі не лише завдяки природі і чистому повітрю, а й сучасному побуту.

Звідки у громадах гроші?

Особлива гордість Пришибської ОТГ — власний новий водогін, що вирішив проблему водопостачання одразу в кількох селах. Його будівництво розділили на кілька етапів. Спочатку запустили водозабір із трьома трубчастими колодезями та колектор протяжністю 12 кіло-

метрів, а потім звели водонапірні башти, стільки ж станцій біологічної очистки і внутрішні мережі по вулицях. Більшу частину коштів на цей проект виділив Єрствівський гірничо-збагачувальний комбінат, розташований на території ОТГ. Саме завдяки його участі у солідарному бюджеті тут вдалося реалізувати більшість соціальних проектів. У селі часто зустрічаються таблички із вдячним написом «Збудовано за підтримки...». На підприємстві також працює чимало мешканців навколишніх сіл, отримуючи пристойну зарплату.

Омельнику у цьому сенсі пощастило менше, оскільки тут немає ні родючої землі, яка приносила б стабільний прибуток, ні масштабних підприємств, подібних до ГЗК. Але громаді поталанило з кмітливою адміністрацією, яка на Полтавщині визнана лідером із залучення для розвитку спонсорських коштів. Усього за кілька років по селах, що об'єдналися, було реалізовано понад півсотні амбітних проектів, гроші на які знаходили, без перебільшення, по

всіх світах. «Коли у нас стартувала реформа управління територіями, то почала змінюватися свідомість людей і, відповідно, у громаду «прийшли» кошти, — пригадала в одному зі своїх інтерв'ю голова ОТГ Олександра Шереметьєва. — Ми отримали державну субвенцію, почали співпрацювати з Despro, GIZ, PAUCI, ПРООН, після чого справді відкрилися широкі можливості. Словом, активність — це умова успіху. Як тільки чули про бодай якийсь конкурс проектів, відразу брали в ньому участь. Іноді ще й крапка в умовах не стояла, а ми вже були першими на черзі й стукали в усі двері! Наша робота від початку була побудована так, аби отримати конкретний результат».

Своя «симфонія»

Цього літа Омельницька громада виграла оголошений Кабміном всеукраїнський конкурс «Малі міста — великі враження» і на отримані кошти провела масштабний фестиваль «Чарівна симфонія козацтва». Музичний аспект у назві заходу з'явився не випадково, оскільки прадід Петра Чайковського свого часу активно козакував на Полтавщині і навіть був сотником Омельниківської сотні Миргородського козацького полку. Звали його (хто б міг подумати!) Федором Чайкою. Таке ж прізвище мав і дід композитора — Петро, який жив неподалік у Троїцькому. Правда, згодом йому вдалося зробити кар'єру чиновника і дослужитися до посади городничого у В'ятській губернії, ставши Чайковським. Але зміна прізвища не скасувала родинне коріння, тому в Омельнику «генетичний» зв'язок зі всесвітньо відомим композитором активно використовують як яскра-

вий бренд, що привертає увагу туристів. На згаданому фестивалі грав симфонічний оркестр, на підвісному містку танцювали юні балерини під музику геніального земляка, а річкою плавали козацькі човни.

До речі, козацька тема в Омельнику впевнено «прижилася» ще й завдяки засновнику Української академії наук Володимиру Вернадському, який тут жив кілька років, досліджуючи геофізику землі на березі Псла. Його рід теж має глибокі українські корені, бо один із предків на прізвище Верна під час визвольної війни українського народу 1648—1654 років виступав на боці козаків, а його діти служили в козацтві старшинами. Дворянство здобув собі вже дід Василь, який відтоді став писатися Вернадським.

Краєвиди, облюбовані академіком в Омельнику, справді неймовірні: між височенними і дуже крутими берегами, що вкриті казковим лісом, протікає некваплива річка. Аби її побачити у тій точці, де стоїш, потрібно пережити відчуття, ніби підходиш до розлому двох окремих світів. То ж зовсім не випадково, що в селі на честь геніального вченого відкрили пам'ятний знак, музей та іменну стежку, куди й запрошують усіх бажаючих.

А в Пришибі туристичною родзинкою став велетенський кар'єр усе того ж гірничо-збагачувального комбінату, яким постійно курсують автомобілі відомої американської фірми. Розмір цих автівок може позмагатися з масштабом чималого будинку, бо навіть колеса гігантських машин перевищують зріст людини майже вдвічі. Адміністрація комбінату пускає любителів промислового туризму і до управлінських корпусів підприємства, які нагадують компанію новітнього зразка, що з'явилася в чистісінькому полі.

Ще одним досягненням ОТГ Кременчуцького району стала їхня здатність об'єднуватися задля реалізації спільних проектів. Так виник кластер зеленого туризму «П'ять перлин Дніпра», до складу якого увійшли Піщанська, Недогарська, Омельницька, Пришибська ОТГ та Білецьківська сільська рада. Тут справді є чим здивувати гостей: музеї, старі садиби, етнодворики, конферма, родина пасіка, прекрасні краєвиди Псла та Кременчуцького моря, унікальна полтавська кухня. І це, як запевняють ентузіасти, — тільки початок... ■

«Будівництво транспортної інфраструктури — це переважно прерогатива центральної влади або міста. Це не та сфера, куди можуть піти інвестори, адже тут складно заробити».

КОПІЄЧКА

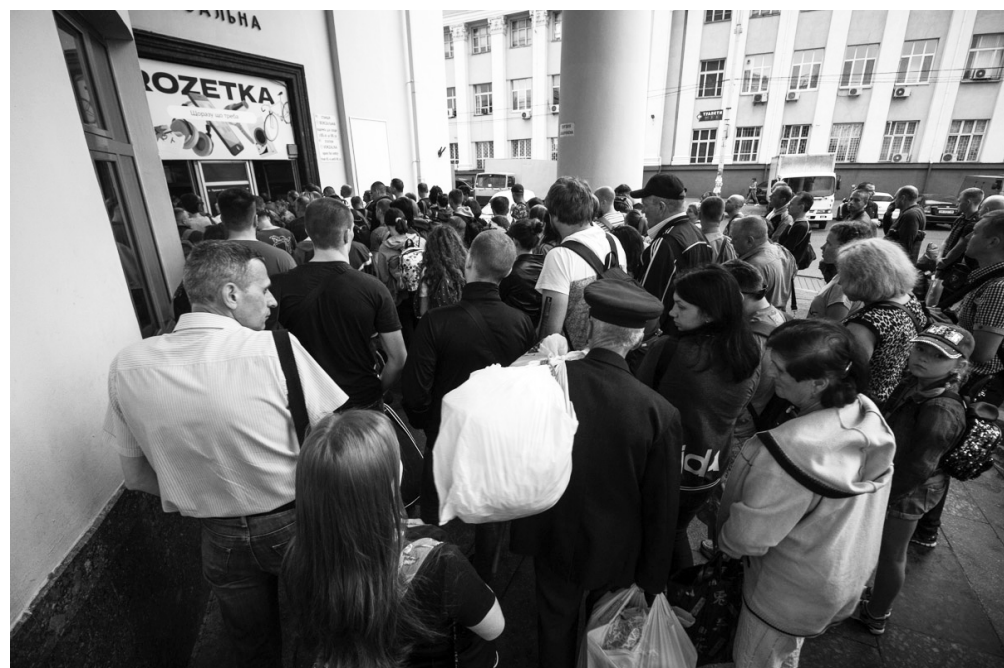
Передайте за проїзд

Чи покращилася ситуація з міським транспортом у Києві після його здорожчання?

Наталія ЛЕБІДЬ

Півтора року тому у Києві здорожчав проїзд у комунальному транспорті. Нині столична «пошесть» крокує країною: вже у 2019-го ціни на проїзд двічі зросли у Харкові. Не відстають від загального тренду й інші міста. Проте наскільки київське зростання ціни на квиток чи жетон допомогло розвитку галузі? Це питання можна розглядати у кількох аспектах. Щодо закупівлі нової техніки, то тут — суттєве гальмування, адже на київських вулицях не видно нових комфортабельних автобусів чи тролейбусів — зокрема і тих, котрі задовольняли б пасажирів з особливими потребами. Не був запущений і широко розрекламований електронний квиток — до його появи місто виявилось неготовим. Усе печально і з розбудовою «зеленої гілки» метрополітену — дві нові станції столичної «підземки» з'являться в кращому разі у 2021-му, тобто на два роки пізніше, ніж це було заплановано.

Однак сьогодні мова піде не так про технічний бік справи, скільки про людський фактор. Річ у тім, що коли здорожчання проїзду в Києві лише намічалось, місцева влада пояснювала такий крок благими намірами. Мовляв, ідеться передусім про підвищення мізерних окладів тим працівникам, які в цій сфері задіяні. Проте чи дійсно комунальні перевізники мають тепер удвічі більші ставки, адже разова поїздка у наземному та підземному транспорті подорожчала з 4 гривень до 8? На жаль, ні. Зарплати водіїв вирости дуже несуттєво. «УМ» вирішила розібратися в цьому питанні детальніше.

Здорожчання проїзду не дало комфорту. Влітку, коли у Києві особливо багато туристів, черги до кас метрополітену на станції «Вокзальна» починалися мало не від залізничних колій.

Складний, але необхідний крок?

«Ми вимушені зробити цей складний крок. Незважаючи на політичні рейтинги і спекуляції, яких навколо цього питання багато. Бо треба бути відповідальними і чесно говорити, що інакше нам не уникнути кризи у транспортній сфері столиці», — заявляв Віталій Кличко за тиждень до підвищення цін.

Він же пояснював, що наразі комунальний транспортні підприємства міста працюють у збиток. Тож отримані від підвищення тарифів кошти будуть спрямовані на розвиток транспортної інфраструктури, ремонт і закупівлю рухомого складу, підвищення заробітних плат працівникам комунальних транспортних підприємств. Також підвищення тарифів дозволить зменшити суми дотацій, які виділяються на покриття збитків підприємств транспорту.

«Останнє підвищення тарифів до економічно обґрунтованого рівня відбулось у лютому 2015 року. А у 2017 році — лише коригування окремих його складових. А тим часом у країні зросли тарифи на електроенергію — у 5,4 раза, вартість дизельного палива — у 1,5 раза, вартість шин — у 1,5 раза. Індекс споживчих цін за останні роки становить 183%», — говорив Кличко.

Водночас, зазначав він, через недостатній рівень заробітної плати як у «Київпастрансу», так і у «Київського метрополітену» недоукомплектовано штат фахівців. Так, «Київпастрансу» не вистачає однієї чверті від штату працівників — там 2 434 незаповнених вакансій. У «Київського метрополітену» вакансій менше — 468.

Тим часом «від укомплектованості цих підприємств залежить і безпека киян, які користуються громадським транспортом», — підкреслював градоначальник.

Потребує також ремонту і рухомий склад київського метрополітену, яким щодня користуються у середньому півтора мільйона пасажирів. Ще є потреба у придбанні нових вагонів та ремонті 13 станцій метро. «Останнє, на чому хоч наголосити: сьогодні всі маніпулюють цифрою 8 гривень за проїзд. Це вартість разової поїздки! Для тих, хто користується столичним транспортом регулярно, проїзд коштуватиме 6,50 грн у середньому. І це все одно нижче його собівартості!» — переконував Кличко.

Облишимо зараз в стороні мерську арифметику, згідно з якою разова поїздка коштує 6,5 грн. Поговоримо краще про інше, а саме про те, чи допомогло комунальникам здорожчання проїзду вирішити кадрову кризу.

Нате вам ваші 5%

Департамент транспортної інфраструктури Київської міської держадміністрації, відповідаючи на запит журналістів, роз'яснив нещодавно, якою є ситуація із зарплатами на транспорті.

Передусім, відповіли журналістам в КМДА, столичні комунальні перевізники не планують стрімко підвищувати зарплату своїм співробітникам у зв'язку з очікуваним збільшенням доходів від підвищення вартості проїзду. У КП «Київпастранс» до кінця 2018 року середня зарплата зростає на 21%, і це — увага! — з урахуванням зарплат керівництва.

А в КП «Київський метрополітен» і потогів не збираються відступати від фінплану і хочуть обмежитися двома підвищеннями по 5% кожне.

Тепер до конкретних цифр. Повідомляється, що наразі середній рівень зарплати на КП «Київпастранс» становить 9214 гривень, а у керівництва підприємства — нібито лише 9390 грн.

Що стосується КП «Київський метрополітен», то, за даними департаменту інфраструктури, середня зарплата на підприємстві в першому півріччі склала 12838 гривень, при цьому у керівного складу — 17599 гривень.

«Питання щодо додаткового підвищення зарплати працівникам підприємства від перегляду тарифів на перевезення пасажирів буде оброблене фахівцями підприємства з урахуванням фактичних показників доходів від перевезення пасажирів метрополітеном», — зазначається в листі Департаменту транспортної інфраструктури.

Хоча раніше не лише мер Кличко, а й керівник КП «Київський метрополітен» Віктор Брагинський заявляв, що додаткові гроші від здорожчання проїзду будуть спрямовані на підвищення зарплат працівникам.

Зауважимо, що низка депутатів Київради були впевнені у тому, що підвищувати проїзд у громадському транспорті не можна до впровадження в Києві «електронного квитка» й отримання результатів повного аудиту КП «Київпастранс» та КП «Київський метрополітен». Вони наполягали на тому, що доцільність підвищення тарифів повинна бути ретельно проаналізована. А це зробити неможливо, поки в КП «Київпастранс» не викорінена корупційна складова, а також не відрегульована робота приватних перевізників.

Якщо використовувати надходження в бюджет міста нерационально (або просто розкрадати їх), ніяке здорожчання проїзду не вирішить нагальних проблем

Так, протягом минулого, 2018-го, року були розслідувані п'ять кримінальних об'єктів на загальну суму в 200 мільйонів гривень, пов'язані з підбрюхою документів, використанням компаній-прокладок, завищенням вартості ремонту рухомого складу тощо. До всіх цих схем було причетне КП «Київпастранс», але по жодному з епізодів рішення суду наразі немає.

Таким чином, економічна доцільність здорожчання проїзду в столичному транспорті доведена не була, але підвищення ціни все ж відбулося. При цьому обцяного суттєвого перепаду зарплат транспортники так і не дочекались, але кияни, починаючи від 14 липня 2018-го, платять за користування міським транспортом удвічі більше. Питання, куди йдуть гроші містян, зарахуймо до розряду риторичних.

Ще одне (також риторичне!) питання торкається дещо іншої сфери. Повідомляється, що в рамках операції «Перевізка» поліція виявила близько 1,5 тисячі технічно несправних транспортних засобів, які використовуються для перевезення пасажирів. Відтак цікаво було б знати, що далі відбувалося з цими «транспортними засобами»? Чи вийшли вони на маршрути вже наступного дня? Чи були конфісковані у власників і відправлені на ремонт або списання?

Такий інтерес аж ніяк не зайвий, тим паче, що й мер Києва потерпає за безпеку пасажирів. Причому переживає так, що вже вдруге за свого правління піднімає ціни на транспорт... Тож хотілося б знати, коли містяни ранком виходять з дому й прямують до найближчої зупинки, вони ризикують лише своїм гаманцем чи й життям також? ■

«РЕФОРМИ» І РЕКОРДИ

Підземні нюанси

Особливе обурення киян та гостей столиці викликає ситуація з київським метрополітеном. Логістика «реформи» столичної «підземки» вже доводить людей до кипіння: жетони купиш не всюди, одноразові квитки не діють, а карту поповнити можна не на кожній станції. До кінця року в метрополітені буцімто повністю припинять продавати жетони, а пізніше і картки метро. Паперові чеки замість жетонів і єдину картку для всього транспорту обіцяють остаточно запустити вже навесні, але точної дати не називають. Утім усе це чиновники обіцяли й раніше. Але віз і нині там: у вестибюлях київського метрополітену щоранку люди по півгодини простоюють у черзі, щоб оплатити проїзд. І провітку у подібній ситуації навіть не видно.

А тим часом київське метро з його трьома лініями, 52 станціями та 70 км шляхів виглядає дуже скромно порівняно з підземками інших міст. І справа зовсім не в тому, що українська столиця відстає від своїх посестер за кількістю жителів: у це складно повірити, але число мешканців Парижа чи Мадрида (туристів не враховуємо) приблизно відповідає кількості киян і дорівнює трьом мільйонам. А у столиці Франції метро налічує 301 станцію, у столиці Іспанії — рівно 300. Отже, справа у чомусь іншому — наприклад, у невмінні/небажання господарювати. А далі — кілька слів про «підземні» рекорди, які Києву можуть тільки снитися.

За протяжністю ліній перше місце в світі займає шанхайське метро. Воно дуже молоде, відкрилося лише в 1995 році (на замітку всім столичним градоначальникам!), але вже сьогодні довжина його 12 ліній становить 434 кілометри. При цьому шанхайське метро продовжує будуватися. Планується, що в 2020 році довжина його ліній сягне 780 кілометрів. При цьому найдовшою гілкою метро вважається кільцева лінія №10 у пекінському метро. Довжина цієї лінії — 57 кілометрів. У цієї гілки сорок п'ять станцій, її повний обхід займає сто чотири хвилини.

Додамо, що є й такий рекорд серед метро, як перше місце по довжині перегону. «Рекордсменом» визнано перегін у метрополітені міста Сан-Франциско. Його довжина становить близько дев'яти кілометрів. Відомо, що під час руху по цьому перегоні пасажирів проїжджають у тунелі метро під затокою. Довжина ж самого тунелю — майже шість кілометрів. Додавши до цієї відстані підходи від сусідніх станцій, отримуємо ті самі дев'ять кілометрів перегону.

А ось у нью-йоркському метро налічується натомість 468 станцій — найбільше в світі. Вони розташовані в чотирьох із п'яти районів міста — в Манхеттені, Брукліні, Квінсі та Бронксі. У Стейтен-Айленді ходять міські потяги. Довжина платформ на станціях у нью-йоркській «підземці» — приблизно 150-180 метрів, при цьому на багатьох станціях не два, а три або чотири шляхи — для експресів, які на цих станціях не зупиняються. Загальна ж довжина нью-йоркського метро сягає 355 км, при цьому приблизно 40% шляхів пролягає на поверхні. Працює «підземка» в Нью-Йорку цілодобово.

Фактично єдине, завдяки чому київське метро потрапило бодай у якісь рекордсмени, це глибина окремих його станцій. Найглибшою у світі вважається станція «Арсенальна» (105,5 м). До речі, оскільки наступна за «Арсенальною» — наземна станція «Дніпро», можна говорити й про те, що українській столиці належить і найкрутіший (як буквально, так і фігурально) перепад у різниці глибини залягання — від 105 метрів до нуля. Проте корінним киянам та гостям столиці від рекордів подібного штибу легше та комфортніше не живеється. Бо комфорт могла б створити лише подальша розбудова цього виду транспорту.

■ ІХНІЙ ВИБІР

Не схибили з
проєвропейського шляху

На виборах президента Румунії переміг Клаус Йоганніс

Ігор ВІТОВИЧ

У другому турі президентських виборів у Румунії, який відбувся у неділю, 24 листопада, переміг чинний голова держави Клаус Йоганніс. Згідно з оприлюдненими в понеділок Центральним виборчим бюро Румунії майже повними результатами підрахунку голосів (99,67%), за нього віддали голоси 65,88% учасників виборів. Його конкурентка, колишня прем'єрка Віоріка Денчіле, котра представляє соціал-демократів (посткомуністів), набрала 34,12% голосів, повідомляє румунська інформагентція «Медіафакс».

За даними Центрального виборчого бюро, явка на виборах становила 47,6%. Це найнижчий показник із часів падіння у країні комуністичного режиму 30 років тому. Водночас на закордонних дільницях проголосували близько мільйона громадян Румунії (932 тисячі). Це також рекорд активності для діаспори та заробітчан. Зокрема, в Італії проголосували 190

тисяч громадян Румунії, у Великій Британії — 170 тисяч, у Німеччині — 155 тисяч, в Іспанії — 132 тисяч. 37 дільниць для голосування на виборах президента Румунії діля в Молдові. Повчальний приклад для України, яка на останніх президентських та парламентських виборах фактично проігнорувала голоси мільйонів співгромадян, які працюють за кордоном.

Клаус Йоганніс, представник німецької етнічної меншини Румунії та висуванець від найстарішого політичного об'єднання країни — Націонал-ліберальної партії, відомий своєю проєвропейською позицією. Його партія прийшла до влади в країні на початку листопада, після того як парламент оголосив уряд соціал-демократів на чолі з Денчіле вотум недовіри. Її уряду закидали некомпетентність, брак державних інвестицій і недостатнє використання наявних коштів ЄС. 4 листопада парламент Румунії затвердив новий уряд країни на чолі з прем'єр-міністром Людовіком Орбаном.

Депутат Європарламенту від Румунії, який репрезентує фракцію Європейської народної партії, а віднедавна ще й єврокомісар Зігфрід Мурешан сказав: «Переобраний на наступний п'ятирічний термін президент Йоганніс проводить свою кампанію на закликів голосувати за правову країну, за впровадження європейських стандартів в освіті, системі охорони здоров'я, інфраструктурі, органах управління та юстиції. Він налаштований боротися з корупцією, і на ці заклики відгукнулись громадяни, обравши саме такий вектор розвитку країни».

А кореспондентка «Європіньюс» Марі Жанна Іон так прокоментувала результати виборів із Бухареста: «Нинішні вибори були не традиційною битвою лівих і правих за голоси виборців, а боротьбою між тими, хто обіцяв залишити все по-старому, і тими (а це саме переобраний президент Йоганніс), хто закликав до оновлення в політиці й до європейського шляху розвитку».

Протест біля
виборчих урн

На місцевих виборах у Гонконгу перемогла демократична опозиція

Ігор ВІТОВИЧ

На місцевих виборах у районній раді Гонконгу, які відбулися у неділю, 24 листопада, місцеві демократи вшент розгромили комуністичних пропекінських кандидатів і здобули історичну перемогу, пише найвпливовіша місцева газета «Сауз Чайна Морнінг Пост» (South China Morning Post). За даними місцевої телерадіомовної компанії RTHK, опозиційні кандидати отримують 390 місць із 452. Якщо до цього пропекінські депутати становили 75% від складу місцевих рад, то тепер у них 392 місця з 452 належать місцевим демократам. Демократичні сили відтепер будуть мати більшість у 17 із 18 місцевих рад. І більшість із них — молоді люди, учасники протестів проти впливів на Гонконг центральної влади Китаю, які тривають останні пів року.

Вибори відбулися без інцидентів і за рекордно високої активності виборців — 71,2%, тоді як на попередніх виборах явка становила лише 47%.

Районні ради не мають законодавчих повноважень. Вони виконують функцію дорадчих органів для ухвалення рішень місцевого масштабу. Втім результати виборів на тлі протестів можуть послужити показником того, який характер матимуть

майбутні вибори до більш впливової Законодавчої ради та на керівні посади.

Результат виборів також розглядають як вотум недовіри чинній адміністрації Гонконгу на чолі з Керрі Лам, яку підтримує Пекін. Сама Керрі Лам також визнала після оприлюднення результатів голосування, що розглядає поразку як відзеркалення невдоволення людей поточною ситуацією та глибинними суспільними проблемами. Вона заявила, що влада буде «сумирно дослухатись» до громадської думки.

У Пекіні, натомість, заявили, що підтримують главу адміністрації Гонконгу Керрі Лам, незважаючи на електоральний провал. Стратегія Пекіна полягає в тому, щоб всіляко замовчувати перемогу демократів у центральних китайських ЗМІ та всіляко мінімізувати значимість місцевих виборів.

Гонконг, за домовленістю з Великою Британією, з 1997 року став частиною Китаю, але за закріпленням тоді принципом «одна країна — дві системи». Він гарантує населенню адміністративного регіону свободи, які не діють у КНР, зокрема свободу ЗМІ та зібрань. Однак протестувальники в Гонконгу звинувачують уряд у Пекіні в дедалі більшому обмеженні гарантованих основних прав, як от свобода думки та преси. ■

■ ХТО КОГО?

Мільярдер проти мільярдера

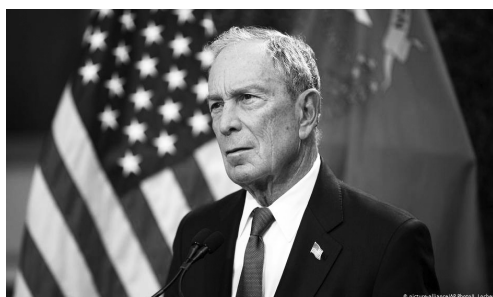
Майкл Блумберг кинув
виклик Дональду Трампу
на виборах

Олег БОРОВСЬКИЙ

У чинного президента США Дональда Трампа є підстави хвилюватися, і не лише через можливий імпічмент. Американський мільярдер та колишній мер Нью-Йорка Майкл Блумберг офіційно заявив, що балотуватиметься на посаду президента США від Демократичної партії. «Я йду в президенти, щоб перемогти Трампа і відновити Америку», — написав Блумберг на сайті своєї передвиборчої кампанії. «Ми не можемо дозволити собі ще чотири роки не обачності президента Трампа і його неетичних дій. Він становить собою екзистенційну загрозу нашій країні та нашим цінностям. Якщо він виграє ще один термін на посаді, ми можемо ніколи не відновитися від заподіяної шкоди», — наголосив Блумберг. І додав, що ніхто, окрім нього, не здатний перемогти чинного президента.

Майкл Блумберг заявив про свої плани балотуватися лише за 10 тижнів до праймеріз всередині партії. Він став членом Демократичної партії лише минулого року. Екскмер Нью-Йорка зареєструвався для участі у праймеріз демократів у штаті Алабама 8 листопада. Внутрішньопартійні вибори у цьому штаті відбудуться 3 березня, інформує агенція «Асошіейтед прес».

За даними видання «Форбс», у минулому році 77-річний Майкл Блумберг посів 11-ту сходинку в переліку найбагатших людей світу. Його статки оцінюють у близько 50 мільярдів доларів. Трамп, наприклад, посідає у списку багатіїв 259-те місце зі статками в три мільярди доларів.

Майклу Блумбергу — 77 років, але він готовий поборотися за крісло президента.

Уже зараз Блумберг заявив, що витратить на передвиборчу кампанію в наступному році близько 150 мільйонів доларів, зокрема, 100 мільйонів доларів — на інтернет-рекламу, яка буде спрямована проти Трампа. Він не уточнив, скільки загалом готовий витратити коштів на свої президентські амбіції. Але це буде «все, що треба, аби перемогти Трампа», додав його радник Говард Вольфсон. Вольфсон також заявив, що Блумберг вважає нинішнього президента США Дональда Трампа «безпрецедентною загрозою» для американського народу, яка має бути переможена. Він також уточнив, що Блумберг не візьме жодних пожертв для проведення своєї передвиборчої кампанії та не отримуватиме зарплатню, якщо переможе на виборах.

Перегони всередині Демократичної партії США за право бути кандидатом від партії на президентських виборах 2020 року вступають у вирішальну стадію. На позиції Джо Байдена, який вважається головним фаворитом на праймеріз, наступають сенатор від штату Вермонт Берні Сандерс та сенаторка від штату Массачусетс Елізабет Уоррен. Участь Майкла Блумберга у виборчій кампанії може кардинально змінити хід передвиборчої боротьби у партії. ■

■ КАТАСТРОФИ

Вівці ж мої, вівці...

У Чорному морі перекинулося
вантажне судно з живим товаром

Врятувати вдалося лише 32 вівці з понад 14 тисяч.

Олег БОРОВСЬКИЙ

Катастрофи в Чорному морі біля берегів Румунії зазнало вантажне судно, на борту якого перебувало 14 тисяч 600 овець. В операції з порятунку тварин беруть участь поліцейські, пожежники і військово-морський флот країни, повідомляє Бі-Бі-Сі.

За інформацією видання, вантажне судно Queen Hind, яке йшло під прапором острівної держави Палау в Тихому океані, перевернулося 24 листопада, після того як о 12-й годині за місцевим часом покинуло румунський порт «Мідія» поблизу міста Констанца, яке є найбільшим портом Румунії і другим на Чорному морі. Судно лягло на борт за кількисот метрів від

берега і за 20 кілометрів від Констанци.

На борту судна було 22 члени екіпажу — всі громадяни Сирії, одного з них доставили в лікарню з переохолодженням. З іншими членами екіпажу все в порядку, їхньому здоров'ю ніщо не загрожує. Судно везло тварин до порту Джедда в Саудівській Аравії. Воно вирушило в плавання з міста Триполі, столиці Лівії. Судно довжиною 85 метрів і тоннажністю в 3785 тонн було збудоване 1980 року.

Чому сталася аварія, невідомо. Місцева влада наголошувала, що розслідування проводитимуть після того, як завершиться операція з порятунку овець. За попередніми даними, з води вдалося врятувати живими лише 32 вівці. ■

■ ЦЕ ВЖЕ БУЛО

«Мирний договір» із Росією

Забутий урок, як більшовики «кинули» Скоропадського

(Сайт bandera.lviv.ua)

Як більшовики використали Київську мирну конференцію для повалення української влади

У червні минув 101 рік від дня підписання премілітарного мирного договору між Українською Державою та «червоною» РСФРР. Сторони домовилися про припинення бойових дій, встановлення лінії розмежування військ із нейтральною зоною. Договір також став прелюдією до широкого переговорного процесу, на який в Україні поклали великі надії. Суспільство очікувало встановлення меж держав по етнографічному кордону, а гетьманська адміністрація сподівалася на нормалізацію міждержавних відносин, економічного життя, компенсації від Росії за військову агресію і розподіл майна та боргів Російської імперії.

Однак зовсім інші плани були у Москви. Незважаючи на те, що до підписання повноцінного мирного договору з Києвом Росію змушувала Німеччина, більшовицька делегація змогла навропацьки провести свій корабель тонкою протокою між Сциллою страшних німецьких штиків та Харибдою геополітичного краху з визнанням незалежності України, Білорусі, Дону та Кубані. Червоним вдалося не лише затягнути переговори до вигідного для себе часу, а й використати Київ як переговорний майданчик для впливу на порядок денний української політики та розхитувати політичний режим в Україні і побудувати цілу підпільну армію та агентурну мережу. Більше того, — через півтора року голова російської мирної делегації болгарський комуніст Християн Раковський уже сидів у Києві як голова уряду радянської України і від її імені укладав договори з радянською Росією та встановлював дипломатичні зв'язки з європейськими країнами.

Кривава дорога до перемир'я та великі сподівання

Звільнення України весною 1918 року супроводжувалося впертими боями за залізничні вузли Лівобережжя та Донбасу. Врешті-решт, на початку травня антибільшовицький фронт підійшов до Курська, Білгорода та Ростова-на-Дону, влада червоних упала на Донщині, Кубані, Кавказі та Закавказзі. Сили Раднаркому скінчилися, і вони запросили миру. 4 травня на станції Коренево Курської губернії німецька, українська та російська військові делегації погодили лінію розмежування військ. Вона пролягла по населених пунктах Сураж—Унеча—Стародуб—Новгород-Сіверський—Глухів—Рильськ—Колонтаївка—Суджа—Беленіхінно—Куп'янськ. Углиб від цієї лінії в сторону України та Росії пролягла «нейтральна зона» — територія, де було заборонено з'являтися будь-яким військам. 20-кілометрова «зона» мала виключити можливість прямих військових зіткнень та навіть артилерійського обстрі-

Павлу Скоропадському доводилося займатися розмежуванням військ.

лу міст по обидва боки розмежування. До того ж таке розмежування дозволило Українській державі відкривати прикордонні застави у нині білоруських та російських містах та містечках — у Ганцевичах, Жлобині, Гомелі (нині Білорусь), Валуйках та Каменському (нині Росія), що автоматично включало в Україну цілі українські повіті Мінщини, Курщини, Білгородщини та Вороніжчини. Українську громадськість зваблювала перспектива встановлення межі Держави по етнографічному кордону.

Українська та російська сторони почали готувати переговорні групи. Відразу слід зазначити, що у Києві та Москві по-різному дивилися на майбутній мирний договір. Уряд Скоропадського хотів підписати фундаментальний мирний договір, яким би регулювалося мирне співіснування двох держав із встановленням чітких взаємовизнаних кордонів, регульованою митницею, обміном консульства. Крім цього український уряд бажав добитися відшкодування більшовицькою Росією збитків, завданих її агресією. Особливо амбітним виглядав план із розподілу боргів та майна колишньої Російської імперії. Не виключено, що Скоропадський хотів вести конференцію «на власному полі», аби легітимізувати свою владу.

У Москві ж не хотіли підписувати якогось чіткого документа з конкретними зобов'язаннями, натомість була потреба у встановленні формальних дружніх відносин, аби не втрачати повстанський потенціал в Україні. Для вирішення цього специфічного завдання більшовиками був делегований Християн Раковський — його заступником був Дмитро Мануїльський. Також на переговори делегували молодого Сталіна, однак у Києві він уже не працював.

13 травня російська делегація прийняв Павло Скоропадський. Тоді було погоджено, що Мирна конференція (так її називали в українській пресі) мала відкритися у Києві у будівлі цойно розігнаної Центральної Ради 22 травня. Але на практиці вийшло не так, як сподівалися у Києві. По-перше, вияви-

лось, що, впустивши більшовицьку делегацію у Київ, українська влада автоматично надала їм майданчик для пропаганди. Адже тепер червона делегація потрапляла під спалахи фоторепортерів, її заяви цитували українські журналісти. Через українську пресу Раковський та Мануїльський отримали змогу відправляти меседжі своїм прихильникам.

Хід переговорів

Перше засідання Мирної конференції розпочалося 22 травня. Аж 12 червня було підписано перший і єдиний системний документ — премілітарний мир, який відкрив кордони між державами та визначив порядок перегину кордону для громадян обох країн. Після цього в обох країнах почали відкриватися консульства та інші представництва. Останнє засідання відбулося 7 жовтня, і за ці чотири з половиною місяці переговорів відбулося лише 14 засідань делегацій. Дуже швидко українська сторона переконалася, що було би успіхом домовитися за кордони, не кажучи уже про переділ майна Російської імперії та повернення до Києва історико-культурної спадщини. Лише 30 травня Раковський продемонстрував документи свого уряду, які уповноважували його до ведення переговорів про укладання миру.

Відчутна загроза зриву переговорів відчулася уже 22 червня, коли Раковський та Мануїльський заявили, що не визнають претензії України на Крим і що кордони України з Бессарабією (яку контролювала Румунія), Донщиною та Білоруссю... треба погоджувати із більшовиками, оскільки вони не визнають уряди у Бессарабії, Білорусі та на Дону. Це не відповідало фактичним реаліям. Українська сторона була вражена такою заявою. Утім Раковський наполягав на своєму — за його словами, тимчасові державні утворення існують лише за рахунок іноземної інтервенції, і в Москві не вважають ці уряди самостійними. Олександр Шелухін запитував російських делегатів, які саме території тоді представляє РС-

ФРР, на що Раковський відповів, що їхня «Федерація» — це федерація не територій, а рад. «Союз окремих автономних місцевих самоуправлінь і водночас... вони об'єднані союзом, спільною федерацією». Така відповідь йшла урозріз із встановленим на той момент у всьому світі визначенням терміну «федеративна республіка». Ясно було, що постанала кожна нова «рада» при змозі буде вважатися більшовиками за свою територію. У червні російська делегація покинула Київ.

А повернулася у липні. І це було пов'язане не стільки з дипломатією, скільки з початком всеукраїнського страйку залізничників. Страйковий рух охопив усі регіони. І робітничі ватажки намагалися поширити його на інші галузі, що загрожувало паралічем промисловості. Водночас, коли Раковський у Києві вів дипломатичну роботу, він встановлював контакти з робітничим рухом, аби підняти антигетьманське повстання. З липня через демаркаційну лінію, користуючись тим, що відновилося транспортне сполучення, стали перетинати агенти, які везли гроші, зброю та заборонену літературу. Водночас більшовицька делегація контактувала з українськими соціалістами, зокрема, Володимиром Винниченком, аби ті долучилися до повстання в обмін на легалізацію в Україні комуністичної партії. Таким чином російська делегація влітку 1918 року стала працювати не стільки задля підписання Мирного договору, стільки для створення в Україні лояльного собі потужного повстанського руху.

Підпільна діяльність дипломатів

І якщо про переговори більшовиків із Винниченком знав Київ, і особливо Олександр Шелухін, то в серпні у міністерство внутрішніх справ стали надходити цікаві свідчення про підпільну діяльність росіян. На той час Державна варта (спецслужба Гетьманату) встановила, що активна підпільна мережа більшовиків уже існує в робітничих районах Катеринославщини, Донбасу та в містах Південної

України. Більшовицькі кур'єри отримували значне фінансування — 500 рублів як щомісячну платню та 10 — добових. Цих грошей вистачало, аби нормально харчуватися, подорожувати залізницями по різних містах та орендувати пристойне житло. Із 19 серпня на добові потреби своїх кур'єрів партійні фонди більшовиків платили уже 15 рублів. Державна варта встановила, що останній інструктаж перед українським відрядженням більшовики отримували у кімнаті №1 готелю «Прага» у російському прикордонному Орлі. Там же вони і звітували по виїзді з України. 31 серпня у Києві пройшла Всеукраїнська конференція більшовиків, куди завітало 170 осіб (з них 73 мали право голосу).

Уся ця «підпільна інфраструктура» виникла якраз через працю більшовицької делегації на чолі з Раковським. Вартові свідчили, що Раковський для підпільного руху особисто перевіз в Україну 50 мільйонів рублів. Разом із делегацією під виглядом консульських працівників, експертів у переговорних комісіях в Україні прописалися та користувалися дипломатичним імунітетом близько 1000 осіб, які вели підривну діяльність.

У вересні за Раковським вела нагляд сестра ад'ютанта гетьмана ротмістра Натансона. Вона встановила, що Раковський постійно зустрічається з однією з працівниць Державної канцелярії громадянкою Крестинською. Це занепокоїло слідчих, згодом у цієї пані був проведений обшук. У Києві та Харкові вартові слідували за людьми, які збирали кошти та вибухівку від більшовиків для здійснення повстань. Гроші та зброю потенційні ватажки накопували в лісах. У жовтні вартові заарештували громадянина РФ Зверєва, у якого вилучили антидержавну літературу. Втім Раковський, аби вберегти свою кар'єру, включив його заднім числом до своєї делегації. Наприкінці літа 1918 року всім стало ясно, що Німеччина зазнає поразки у війні, відтак доля Української держави зависала в повітрі, а більшовики терпляче чекали зміни влади у Києві та завзято це стимулювали.

Намагання української сторони змінити формат переговорів чи хоча б перенесення його з Києва зразу змушувало хвилюватися офіс німецького посла в Україні. Барон фон Мумм, закриваючи очі на дії більшовиків, наполягав на продовженні мирних переговорів. Станом на літо-осінь 1918 року німецька стабільність трималася на волоні, і повноцінної війни з червоними вони не хотіли. У листопаді 1918 року Українська держава втратить підтримку Німеччини та Австро-Угорщини, Скоропадський проголосить свою «Грамоту» про возз'єднання з Росією, а українські соціалісти здійнять антигетьманське повстання. А взимку 1919 року червоні вдруге сунули на Київ. Хоча ще за півроку до всіх цих подій у цей сценарій ніхто й повірити не міг. ■

ПОСТАТЬ

Валентина САМЧЕНКО

Народним художником за сутністю й офіційним званням був і залишається Олександр Саєнко, 120-ліття з дня народження якого вшановується цьогогоріч. У Борзні Чернігівської губернії зовсім малим він втратив мову і слух, але доля звела із землячкою Ганною Барвінок і сином художника Миколи Ге — і зміг отримати професійну мистецьку освіту. Надихався творчістю Пантелеймона Куліша і Тараса Шевченка, які навечно уславили й Борзну та навколишні місця.

Перші персональні виставки Олександра Саєнка у 1960-х пройшли у Києві, Львові, Чернігові. Поміж ними його мистецький доробок представляли на здобуття Шевченківської премії. Переїзд митця у столицю дав нові можливості для творчості, зокрема, митець інкрустував соломою меблі.

Про Олександра Саєнка ми говоримо з його донькою Ніною Саєнко — заслуженою діячкою мистецтва України, його ученицею й помічницею, яка доклала немало зусиль для відкриття і роботи Музею-садиби Олександра Саєнка у місті Борзна та загалом популяризації творчості митця, чие прізвище представлено у списку видатних діячів світової культури ЮНЕСКО.

За «голову Мойсея» — «відмінно»

■ **Пані Ніно, почнемо з перших років ХХ століття: після епідемії скарлатини, що прокотилася Чернігівщиною, двоє з п'яти дітей Саєнків, зокрема і 2-річний Сашко, на все життя втратили слух та мову. Як ви особисто спілкувалися з батьком?**

— Мій батько волею долі та за сприяння щирих друзів родини Саєнків — Петра Ге та Олександри Білозерської-Куліш — отримав початкову (фактично гімназійну) освіту в Імператорському училищі глухонімих у Петербурзі. Там вчили сприймати інформацію за допомогою жестуляції (міміки) губ, практично не користуючись жестами. Це була надзвичайно складна методика, поширена у той час у Європі і Росії, яка не завжди давала позитивний результат, але через рік-півтора глухонімі діти уже розуміли своїх учителів-наставників і розмовляли, не чуючи себе.

Тож мені було легко спілкуватися з батьком, з раннього мого дитинства я чула свого татуся, і ми добре розуміли одне одного. Зі своїми рідними і друзями у спілкуванні не було ніяких перешкод, при тому, що ніхто не користувався жестовою мовою.

■ **Що передувало тому, що Сашко Саєнко потрапив до Петербурзького імператорського училища глухонімих?**

— Із раннього дитинства мій тато захоплювався малюванням, виклеюванням узорів соломою, різьбленням на батіжках різних орнаментів. Саме за таким заняттям, коли проїздили полем, вперше помітили його Петро Ге — син художника Миколи Ге і Ганна Барвінок — усі знали, що це літературне ім'я дружини Пантелеймона Куліша. Пізніше ці шановані люди познайомилися з численними малюнками Сашка, які вразили їх дитячою досконалістю. Виникло переконання: треба віддати хлопця на навчання до Імператорського училища глухонімих у Петербурзі.

Мотрона Іллівна, мати Сашка, не відразу наважилася везти сина до столиці імперії — коштів бракувало (Ферапонт Петрович Саєнко за участь у повстанських подіях 1905—1906 років був засланий у Пінегу Архангельської губернії), та й важко було розлучатися з улюбленим сином. Однак кошти на дорогу виділила Ганна Барвінок. І врешті Сашко став учнем училища глухонімих.

■ **Олександр Саєнко у вересні 1917 року успішно склав екзамен в художню школу (училище) у Києві. Чи є детальніша інформація про перебування 18-річного хлопця у столиці з початком українських визвольних змагань опісля Лютневої революції у Петербурзі?**

— Восени 1917 року Олександр, захопивши із собою рисунки й малярські роботи, які він виконував у мистецькій студії Андроника Лазарчука у Борзні, вступає до художньо-

го училища в Києві і потрапляє у вир революційних подій. Своїми першими успіхами у навчанні і враженнями від проголошення Української республіки Олександр ділиться у листі до рідних 1917 року: «Позавчора у нас в училищі була виставка учнівських робіт, там я отримав другий розряд по картах, які я малював фарбами і олівцем, за голову Мойсея — перший розряд, тобто «відмінно». Якщо наступний раз отримаю перший розряд, то перейду в головний клас. У грудні буде учнівська виставка та іспит.

Я був на Софіївській площі на молебні за проголошення Української республіки. Було багато народу і війська. Я заліз на дерево і бачив все добре. Грушевський, Винниченко і Петлюра робили огляд українським військам, які проходили з українськими і революційними прапорами. Після огляду війська народ оточив їх, захоплено вітав, махав шапками, схопив їх і поніс до автомобілів. На вулиці було багатолюдно і урочисто».

■ **Ваш батько був учнем Василя Григоровича Кричевського — брата відомішого Федора, одного із засновників і першого ректора Української академії мистецтва. Олександр Саєнко закінчив Київський художній інститут (нині НАОМА — Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури) 1928 року. Як йому вдалося не потрапити в лещата переслідувань і репресій, які накрили Україну у 1930-х?**

— Олександр Саєнко належить до плеяди українських митців, чия праця на теренах створення монументального мистецтва національного стилю в 1920—1930-ті роки була значним явищем вітчизняної культури. Епоха Українського відродження, видатні педагоги Василь Кричевський і Михайло Бойчук сформували особистість самобутнього митця, чия творчість мала гуманістичну спрямованість, новаторський характер і базувалася на національних мистецьких традиціях. У 1930-х роках в Україні такі митці переслідувались, деякі з них були страчені. Згадаймо Михайла Бойчука, Василя Седляра, Івана Падалку, Софію Налепинську-Бойчук!

Настанови Василя Кричевського вивели Олександра Саєнка на шлях монументально-декоративного мистецтва. Вагома його участь із Кричевським в оформленні Історичної секції Всеукраїнської академії наук («Козак Мамай», «Невільники») та декоративних керамічних панно і посуду в Інституті геології та мінералогії, створенні декоративних тканин в Укртекстильекспорті, врешті участь творами у Виставці українського народного мистецтва і нагородження дипломом першого ступеня та першою премією. Усе це принесло успіх і визнання.

Можливо, і фізична вада певним чином врятувала Олександра Саєнка.

Про Шевченка, Винниченка і Грушевського

■ **У будинку-музеї Олександра Саєнка у Борзні є дерев'яні друкарські форми 1920—1921-х років із зображенням Володимира Винниченка і Михайла Грушевського, а також вирізьблений портрет Пантелеймона Куліша. Згадки про цих достойників української справи десятиліттями вважалися крамольними. Чому Олександр Саєнко не боявся, що йому можуть приписати антирадянщину, і де, власне, зберігав ці роботи?**

— Дереворити з друкарських форм із зображенням видатних державних діячів були надруковані, представлені в журналах і на перших художніх виставках, в яких брав участь Олександр Саєнко. Саме тоді ще не були відчутними політичні утиски. Дереворити зберігалися у родині Саєнків, а після відкриття музею у Борзні були передані до його колекції.

Із єдиним скульптурним твором у творчості Саєнка — погруддям Пантелеймона Куліша (тоноване дерево, 57x47x23), виконаним 1936 року, окрема історія. У родині Саєнків з особливою шаною ставились до Пантелеймона Куліша — «великого і незабутнього нашого учителя українця» (із листа Ферапонта Саєнка до Ганни Барвінок 1907 року).

Ферапонт Саєнко — батько Олександра, свідомий й активний представник місцевої інтелігенції мав широке коло друзів та однодумців, часто відвідував із сином маєтки Білозерських у Борзні та маєток Михайла Кочубея в Кінашівці, садибу відомого маляра Миколи Ге на хуторі Ге; хутір Мотронівку, де жила Ганна Барвінок, яка на той час ревно дбала про творчу спадщину Пантелеймона Куліша, видавала книги з його творами. Чимало їх було у великій книгозбірні родини Саєнків, що постійно поповнювалася новими ілюстрованими художніми виданнями. Тож чи не найбільший вплив на Сашка справило знайомство з творчістю Пантелеймона Куліша, незабутні зустрічі з Ганною Барвінок, її розповіді й спогади про Пантелеймона Куліша і Тараса Шевченка.

Перші враження Олександра Саєнка від крапчик зібрань літератури, творів професійного мистецтва, зразків народної творчості майстрів стали безцінним скарбом і глибоко відкладалися в пам'яті, щоб із часом заявити вражаючими результатами вже його власної творчої праці.

Погруддя Пантелеймона Куліша, вирізьблене Олександром Саєнком, стало своєрідним знаком вдячності за отриману науку. Нині твір представлений в експозиції Музею Олександра Саєнка у Борзні, а під час урочистостей з нагоди 200-річчя від дня народження великого українця у серпні фотокопії з погруддя були передані до Музею-кімнати Пантелеймона Куліша у Вороніжі, де він народився, а також до Музею-

Студент Сашко Саєнко. 1922 р.

Допоміг портрет на полотні

Олександр Саєнко, із дворічного віку позбавлений слуху і можливості говорити, став учнем Василя Кричевського, малював і неповторно творив із соломи, дерева та вовни

заповідника «Ганнина Пустинь» на хуторі Мотронівка біля Борзни.

■ **Кажуть, що робота вашого батька свого часу потрапила у мистецький каталог, який укладав Пабло Пікассо. Розкажіть про це детально.**

— Мені про це розповідали українські митці, що в Парижі і Римі бачили каталоги шедеврів світового мистецтва. Можливо, один із них — каталог найвного мистецтва 1954 року, де серед інших робіт представлено два твори Олександра Саєнка: «На панцині пшеницю жала» (1922) і «Козак Мамай» (1928). Я особисто каталогів не бачила. Сподіваюся, що познайомлюся з ними.

А підтвердженням непересічної особистості й таланту Олександра Саєнка є рішення Міжнародної організації ЮНЕСКО про відзначення 100-ліття від дня його народження у 1999 році на міжнародному рівні і занесення імені митця до списку видатних діячів світової культури.

■ **Особливу увагу привертають малюнки Олександра Саєнка, де він зобразив Тараса Шевченка, який приїздив на Борзнянщину на початку 1847 року, коли був старшим дружною на весіллі Пантелеймона Куліша. Скільки шевченкіани залишив ваш батько? Чому ця постать зацікавила його у 1930—1940-х роках?**

— Образ поета завжди залишався наскрізною темою у доробку батька: серія портретів Шев-

ченка зароджувалася в 1920-ті роки, ще в стінах Української академії мистецтва і пройшла через усе його творче життя. Понад 100 малярських полотен, акварелей, графічних аркушів та рисунків Олександра Саєнка 1930—1950-х років присвячені перебуванню Тараса Шевченка на землі чернігівській (Борзна та її околиці) у друзів: Пантелеймона Куліша, Ганни Барвінок, Василя Білозерського, Віктора Забіли. До творення цієї серії надихало особисте знайомство з Ганною Барвінок, її оповіді про «старшого боярина» Тараса Шевченка, а також спогади очевидців тих далеких подій.

Ескізи на папері з текстами

■ **Чи знаєте ви, як і де у довоєнні роки батько купував (діставав) папір для малювання і фарби?**

— Роки навчання Олександра Саєнка в Українській академії мистецтва були неймовірно цікавими і водночас складними: не вистачало полотна й паперу, фарб для малювання. Тож часто доводилося виконувати роботи на тканому полотні, яке привозив із дому, а папір брав уже використаний, з написаними текстами. Збереглося чимало ескізів, виконаних саме на такому папері. Фарби студенти часто виготовляли самі.

Пізніше батько писав: «Не було паперу, на якому ми могли б малювати. Використовували газети, аркуші з книг і малювали, малювали, бо любов до

Ніна Олександрівна Саєнко біля музею-садиби батька у день його 120-річчя. Борзна Чернігівської області.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

ВИЖИТИ ШЕВЧЕНКА З СОРОЧКИ

Олександр Саєнко з донькою Ніною. 1977 р.

мистецтва була понад усе. У нас були тісні зв'язки зі студентами інших майстерень, заняття з рисунка, малярства були спільними. Пам'ятаю, як я сам викроїв і пошив собі штани з полотна та сорочку і носив їх. На сорочці за власним ескізом зробив вибірку олійними фарбами, а штани були темні, в смужку. В інститутському гуртожитку було холодно, часто не було води, і ми, студенти, їздили в Боярку заготовляти дрова, а по воду спускались до Дніпра. Багато студентів не витримували, кидаючи навчання».

А ось іще спогад: «Під час громадянської війни я придумав, як заробити гроші на матеріали для малювання. Від полотна сорочки відрізав шмат полотна, загнував його і намалював портрет Тараса Шевченка. Цей портрет у мене купили на базарі. На виручені гроші придбав харчі і фарби».

■ Мені здається, що у післявоєнні роки основним матері-

алом для творчості Олександра Ферапонтовича стала солома ще й тому, що вона давала можливість не бути залежним. Чи ні?

— У сіверському краї інкрустація золотосіяним матеріалом (мозаїка соломою) була давньою народною традицією. Викладені соломою речі побуту полонили уяву хлопця.

«У селянській хаті, — згадував Олександр Саєнко пізніше, — захоплено дивився на божницю з мальованими образами, полиці з українськими короваями та хлібами, на яких соломою були виклеєні різні сцени з селянського життя, геометричні постаті й орнаменти. У світлі лампади солома миготіла, переливалася кольорами, створюючи фантастичні образи, які просто заворожували».

Перші монументально-декоративні роботи — «Минуле», «На панщині пшеницю жала» — виконані Олександром Саєнком в 1920–1922-х роках у техніці мозаїчного набору соломою за мотивами поезій Тараса Шевченка. Поступово для втілення творчих задумів саме цей матеріал став основним у творчості. Таким мозаїчним набором соломою виконані твори «Козак Мамай» та «Невільники» для Історичної секції Всеукраїнської академії наук на запрошення до її оформлення Василя Кричевського та панно «Т. Г. Шевченко під вербою» 1937 року для Музею Тараса Шевченка у Каневі (Національний шевченківський заповідник).

Найактивніше із соломою Олександр Саєнко працював над циклом творів «Дума про Україну» в 1960–1970-х роках, які активно презентувались на виставках в Україні і за її межами. Нині майже всі вони представлені в національних музейних колекціях.

Інкрустовані соломою меблі

■ А коли Олександр Саєнко почав займатися ткацтвом? Гобелени для Чернігівщини — не типове мистецтво.

— У ті ж 1920-ті роки, під час навчання в академії, Олександр Саєнко знайомиться з технікою виготовлення килимів, а також вибірок. Це сприяло найповнішому розкриттю творчих можливостей, наближало до вирішення монументально-декоративного оформлення інтер'єрів. Керівником однієї з організованих при академії виробничих майстерень, а саме килимарської, у 1921–1922 роках був Василь Кричевський, згодом Сергій Колос і Василь Седляр. У цій майстерні Олександр Саєнко виткав кілька невеликих килимків і створив чимало ескізів майбутніх килимів-гобеленів.

«Я добре розумію стародавні українські речі, позаяк я учився в Українській академії мистецтв. У ткацькій майстерні я сам робив килим за зразком українського килима під керівництвом професора Василя Кричевського. Він добре знав стародавні українські килими, а потім навчив нас, як зробити килими з узорами, як у старину, що були в Україні. Я бажав зробити для нашого народу добрі речі і відродити нові і гарні мистецтва на зразках наших старих речей», — згадував батько.

До відтворення ескізів у матеріалі (вовні) він приступив лише в 1970-х, бажачи здійснити свої ескізи задуми 1920–1930-х років. Кілька килимів за батьковими ескізами я виконала на Решетилівській ткацькій фабриці, готуючись до урочистого відзначення 100-річчя від дня народження Олександра Саєнка у 1999 році.

■ Із часом окремим відгалуженням творчої роботи із соломою для митця стала інкрустація соломою меблів. Розкажіть про це детальніше.

— Ще навчаючись у майстерні внутрішнього оформлення інтер'єрів в академії під керівництвом Василя Кричевського, він створив серію ескізів, де проєктував сучасні за формою на той час меблі. Ідея оформлення їх мозаїчним набором соломою виникла у нього пізніше. Лише у 1980-му йому вдалося виконати комплект меблів для гостьової кімнати з оригінальним оздобленням. Й донині він є єдиним зразком і неповторним — інкрустованим соломою.

■ Коли ви стали батькові помічницею у творчості і його ученицею?

— Я виростала разом із батьковими творами: пастушками, які серед чудової української природи пасли гусей і овець; ткалями і гончарями, які творили диво-кераміку і диво-килими. А то бувало таке, що хотілося скочити на коня і мчати разом із вершниками обороняти невідомі від татарських і турецьких нападників чи присісти біля козака Мамає і слухати його пісню-оповідь про звитяги козаків-запорожців. То був дивовижний і водночас реальний світ робіт його тата — Олександра Ферапонтовича Саєнка.

У дитинстві я годинами спостерігала, як працює батько. Електричного освітлення у будинку не було, і викладав він соломку при каганчикові, який увесь час блимав, вогник то загорався, то згасав. У його промінчиках виблискувала солома, на стінах з'являлися і зникали таємничі тіні. Тато творив свої казкові панно, а я була поруч — підбирала йому солому і слухала оповіді. Одного літнього ранку він

попросив допомогти йому у відновленні фризу-полиці «Українське село», що зберігався у флігелі під час війни, і деякі соломинки через вологість відклеїлися. Відтоді і почалися мої саєнківські університети.

Поступово я захопилася цією творчістю. Спільно з батьком працювала над оформленням інтер'єрів шкіл, палаців культури, дитячих садків; виконувала панно, інкрустовані соломою, за власними ескізами. А коли тата не стало 1985 року, зрозуміла, що не уявляю свого життя без мистецтва, улюбленої соломи і процесу творення. А ще вважаю за обов'язок перед пам'яттю батька продовжити його справу і цей напрямок у монументально-декоративному мистецтві. Маю ніби два крила творчості — мозаїчний набір соломою і килимарство.

Три музеї Саєнків

■ У Борзні на Чернігівщині у будинку Саєнків 5 листопада 1996 року було відкрито Художньо-меморіальний музей «Садиба народного художника України Олександра Саєнка». Перед тим перипетії з оформленням вашої спадщини у музейний простір тягнулися роки. Чому?

— Перед відкриттям музею передувала передача в дар родині Саєнків майже 1000 експонатів. Це оригінальні твори митця, меморіальні речі, архівні документи, книги, фотографії, а також зібрана Олександром Саєнком колекція народного мистецтва Чернігівщини та старожитностей: килими, кераміка, гутне скло, ічнянські кахлі, кролевецькі рушники, одяг та меблі.

Майже десятирічна боротьба за музей завершилася! Докази і переконання у необхідності створення культурно-мистецького музейного центру у Борзні, вагомості його у справі патріотичного виховання молодого покоління, збереження історичної пам'яті, публічні виступи в пресі громадськості, активна підтримка меценатів і благодійників увінчалася перемогою — відкриттям Музею-садиби Олександра Саєнка.

З того часу працівники музею і ми разом з Лесею, моєю донькою, щорічно проводимо свята професійної і народної культури, науково-практичні конференції, «Саєнківські читання», видаємо книги, альбоми про мистецтво Олександра Саєнка, путівники до музею, презентуємо творчі досягнення нашого мистецького роду в Україні і за її межами. І постійно передаємо до колекції музею батькові і свої твори, книги, документи.

■ Після відвідин Музею Олександра Саєнка у Борзні відразу виникає думка про те, що робитимуть місця на масштабній виставці у столичному «Мистецькому арсеналі». Чи не пробували виходити на культурницькі інституції з такою пропозицією?

— Мистецтво Олександра Саєнка має чітко визначені монументально-декоративні ознаки, навіть якщо роботи невеликого розміру: графічність, лаконічність, узагальнення форми, виразність композиції, силуєту, яскрава декоративність. Ці твори потребують простору, найповніше сприймаються з відстані. У цьому ще раз переконала виставка «Бойчуків». Проєкт великого стилю», яка проходила наприкінці 2017 — на початку 2018 року в «Мистецькому арсеналі», де було представлено шість робіт Олександра Саєнка. Описіла я зверталася до спеціалістів закладу з пропозицією масштабно показати у його залах творчість батька у контексті історичних подій та

знакових особистостей. Такий проєкт продовжив би показувати сучасникам нові грані — услід за Марією Примаченко, Катериною Білокур, Параскою Плиткою-Горицею — творчої плеяди самобутніх митців України, усе ще недостатньо знаних поза професійними колами.

■ Яку б із виданих сучасних книжок про Олександра Саєнка ви рекомендували читати першою, щоб досягнути таланти митця, якщо хто з ним донині мало знайомий?

— Із 2003 року вийшло п'ять книг про творчість Олександра Саєнка. Найповніше представлено його творчий життєпис у виданні 2003 року «Олександр Саєнко: До становлення і розвитку українського монументально-декоративного мистецтва ХХ століття». Там 264 ілюстрації, загальний обсяг — 560 сторінок.

■ Коли чекати на видання листування представників родини Саєнків і чим воно важливе для розкриття постаті Олександра Ферапонтовича?

— Книга з епістолярною спадщиною (1886—2019) нашого роду Саєнків із Сіверщини — це зріз життя в Україні. Уперше друкуватимуться листи Ганни Барвінок, Петра Ге, Андроника Лазарчука, Василя Кричевського, Сергія Устименка, Михайла Дергуса, Василя Касіяна, Михайла Стельмаха, листи й документи з архіву родини Саєнків. Плануємо, що станеться це до кінця року або на початку 2020-го.

■ Олександр Саєнко був ініціатором створення музею історії Борзнянського сільськогосподарського технікуму, який відкрито 1964 року. Нині що в ньому нагадує про вашу родину?

— Саєнки тричі були ініціаторами і брали участь у створенні музеїв у Борзні. Олександр Саєнко у листі до Володимира Костецького 1963 року писав: «У 1918—1921 роках ми (Андроник Григорович Лазарчук, Поль (Лазарчук), ти і я) організували перший музей в технікумі плодоовочівництва (колишньої Школи садівництва). Мій батько був головою Земської управи, дав приміщення — дві кімнати для музею в технікумі, поступово вони заповнювались новими експонатами, особливо роботами художника Ге, але потім Борзна перейшла до Конопотського району, експонати були забрані в Конопот, Чернігів, Київ. Прикро. Моя родина була знайома з родиною Ге. Вже давно я хотів відновити цей музей».

У 1964-му, до 150-річчя від дня народження Тараса Шевченка, цей музей у Борзні відкрили. «Нарешті я тут, у «Музеї імені Т. Г. Шевченка» у великій кімнаті учбового приміщення технікуму, — писав Олександр Саєнко директору Музею Тараса Шевченка у Києві Катерині Дорошенко. — Експозиція добре оформлена, студенти з радістю допомагають в роботі музею, принесли унікальні книги і широкий козацький пояс. Я недавно дістав старовинну дерев'яну соху і український одяг для музею. Думаю поповнити експозицію своїми роботами».

У цьому ж листі, ще у 1964 році, батько писав про «мрію створити музей Ферапонта Саєнка і картинну галерею у власному будинку».

Його мрія здійснилася в 1996 році, коли в Борзні за підтримки та участі нашої родини відкрився Художньо-меморіальний музей «Садиба народного художника України Олександра Саєнка». Нині він є унікальним культурно-мистецьким центром на Лівобережжі України. ■

Григорій ХАТА

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Повна перевага і «лише» три голи

Скориставшись осічками конкурентів, «Динамо» повернуло собі місце на другій сходинці турнірної таблиці

Офіційно завершивши відбір на чемпіонат Європи-2020, вітчизняні збірники повернулися до своїх клубних чемпіонатів. У останніх двох матчах української національної команди її керманіч Андрій Шевченко значно більше часу, ніж зазвичай, надав лідерам «Динамо» — Сергію Сидорчуку, Артему Бесєдїну та Віктору Циганкову.

«Хлопці перебувають у тонусі», — так президент «білосиніх» Ігор Суркіс характеризував стан підопічних Олексія Михайличенка, котрі з найкращого боку проявили себе в листопадових матчах української збірної. На високому рівні динамівські збірники провели й поєдинок 15-го туру чемпіонату країни проти «Маріуполя».

У першому колі столичні футболісти з великими труднощами, забивши вирішальний гол у доданий арбітром час, здолали приазовців на їхньому полі, натомість у домашніх умовах взяти три очки команді Михайличенка вдалося без проблем. Щоправда, після гри, котра завершилася з розгромним рахунком — 3:0, керманіч динамівців поскаржився на слабку реалізацію своїми підопічними голевих моментів.

«Переваги у нас було більше, ніж на три м'ячі. Можна було напругу зняти ще в першому таймі, а далі просто грати у свій футбол», — резюмував Олексій Михайличенко.

Відзначимо, що напередодні старту 15-го туру Контрольно-дисциплінарний комітет Української асоціації футболу прийняв рішення покарати динамівський клуб за прояви расизму, котрі вчинили його фанати під час нещодавнього двобою проти «Шахтаря» у Харкові, проведенням матчу без глядачів та штрафом у півмільйона гривень. Утім динамівська сторона миттєво подала апеляцію на такий жорсткий вердикт, автоматично загальмувавши виконання дисциплінарного покарання.

«Рішення КДК знаходиться за межами здорового глузду та логіки, адже слідчі дії

Попри слабку реалізацію голевих моментів, динамівці все одно здобули розгромну перемогу над «Маріуполем». Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

щодо расистського інциденту на стадіоні «Металіст» досі продовжуються, а нас уже покарали по повній програмі. Замість того, щоб вирішувати проблему порожніх стадіонів в українському футболі, УАФ робить усе, аби на матчі взагалі вже ніхто не ходив», — заявив Ігор Суркіс.

Водночас на грі проти мариупольців, незважаючи на мороз, «Динамо» на НСК «Олімпійський» підтримувало близько семи тисяч уболівальників. При цьому їхня явка стала найбільшою в турі, який, до слова, подарував низку несподіваних результатів. Так, після п'яти поспіль

поразок у чемпіонаті «Колос» переграє «Десну», а «Олександрія» перервала семиматчеву серію без поразок «Зорі». Як підсумок, другим у турнірній таблиці знову став динамівський колектив. Натомість продовжує штампувати перемоги «Олімпік», який після приходу на тренерський місток іс-

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 15-й тур. «Шахтар» — «Львів» — 4:1, «Олександрія» — «Зоря» — 1:0, «Дніпро-1» — «Ворскла» — 1:0, «Карпати» — «Олімпік» — 1:2, «Колос» — «Десна» — 2:0, «Динамо» — «Маріуполь» — 3:0.
Турнірне становище: «Шахтар» — 43, «Динамо» — 30, «Зоря» — 28, «Десна», «Олександрія» — 27, «Олімпік» — 18, «Маріуполь», «Колос» — 17, «Дніпро-1» — 15, «Карпати», «Львів» — 11, «Ворскла» — 8.
Бомбардири: Мораес («Шахтар») — 14, Леднев («Зоря») — 8.

панця Вісенте Гомеса змінився до невпізнаності. Під орудою спеціаліста, котрий останні роки плідно працював у системі київського «Динамо», вчорашній аутсайдер несподівано для конкурентів прошигнув до першої, єврокубкової, шістки ЧУ, а переможний успіх у грі проти «Карпат» став для «олімпійців» четвертим у п'яти останніх матчах.

Водночас «на дні» турнірної таблиці продовжують перебувати дві львівські команди та полтавська «Ворскла», у котрій нещодавно змінився головний тренер. Щоправда, прихід Юрія Максимова на заміну відставленому Віталію Косовському не дозволив полтавським футболістам перервати серію без перемог, котра вже сягнула десяти матчів.

Ну а те, що з величезним відривом до свого чергового чемпіонства рухається «Шахтар», — історія чітка й зрозуміла. А в матчі проти «Львова» голеадор «гірників» Мораес відзначився «хет-триком», додатково зміцнивши своє лідерство в гонці бомбардирів.

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

Олексій ПАВЛИШ

Англія

Після вдалого старту справи у лондонського «Вест Хема» зовсім кепські: програвши «Тоттенхему», «молоти» опинилися перед зоною вильоту, а їхній наставник Маурісіо Пелегріно — на межі відставки. Як і вся команда, поганий матч відіграв форвард Андрій Ярмоленко, який отримав одну з найгірших оцінок від експертів.

А «шпори» обіграли «Вест Хем» уже під керівництвом нового головного тренера: після 11-місячної паузи до роботи повернувся Жозе Моурінью.

Перемоги здобули і лідери: «Ліверпуль» знову взяв три очки у заключній десятихвилинці, «Ман Сіті» без травмованого Зінченка переграє «Челсі», а «Лестер» завдяки голам Джеймі Варді поки йде на другому місці.

Прем'єр-ліга. 13-й тур. «Вест Хем» — «Тоттенхем» — 2:3 (Ярмоленко («ВХ») — до 56 хв.), «Борнмут» — «Вулверхемптон» — 1:2, «Арсенал» — «Саутгемптон» — 2:2, «Брайтон» — «Лестер» — 0:2 (А. Перес, 64; Варді, 81 (пен.)), «Крістал Пелас» — «Ліверпуль» — 1:2 (Заха, 82 — Мане, 49; Фірміно, 85), «Евертон» — «Норвіч» — 0:2, «Уотфорд» — «Бернлі» — 0:3, «Манчестер Сіті» — «Челсі» — 2:1 (Де Брюїне, 29; Марез, 37 — Канте, 22), «Шеффілд Юнайтед» — «Манчестер Юнайтед» — 3:3.

Лідери: «Ліверпуль» — 37, «Лестер» — 29, «Манчестер Сіті» — 28, «Челсі» — 26, «Вулверхемптон» — 19, «Шеффілд Юнайтед» — 18.

Бомбардир: Варді («Лестер») — 12.

Іспанія

Лідери Ла Ліги та головні фаворити чемпіонської гонки — «Барселона» та «Реал» — не без проблем набрали залікові пункти у поєдинках зі слабшими за класом суперниками.

Чергову — вже сьому зі старту чемпіонату — нічию розписало «Атлетіко». А «Вальядолід» Андрія Луніна мінімально поступився «Севільї», голкіпер української збірної уже традиційно залишився у запасі.

Ла Ліга. 14-й тур. «Леванте» — «Мальорка» — 2:1, «Леганес» — «Барселона» — 1:2 (Ен Несірі, 12 — Л. Суарес, 53; Відаль, 81), «Бетіс» — «Валенсія» — 2:1, «Гранада» — «Атлетіко» — 1:1 (Х. Санчес, 67 — Лоді Ренан, 60), «Реал Мадрид» — «Реал Сосьєдад» — 3:1 (Бензема, 37; Вальверде, 48; Модріч, 74 — Вілліан Жозе, 2), «Еспаньйол» — «Хетафе» — 1:1, «Осасуна» — «Атлетік» — 1:2, «Ейбар» — «Алавес» — 0:2, «Вільярреал» — «Сельта» — 1:3, «Вальядолід» — «Севілья» — 0:1.

Лідери: «Барселона», «Реал Мадрид» (по 13 матчів) — 28, «Севілья» — 27, «Атлетіко» — 25, «Атлетік», «Реал Сосьєдад» — 23.

Бомбардир: Бензема («Реал Мадрид») — 10.

Італія

Навіть без Кріштіану Роналду туринський «Ювентус» переміг «Аталанту». Руслана Маліновського та зберігає лідерство. Український легіонер команди з Бергамо пропускав гру через дискваліфікацію.

Намагається не відставати від «старої синьйори» міланський «Інтер», який упевнено розгромив «Торі-

но». А «Рома», якою з літа керує екснаставник «Шахтаря» Пауло Фонсека, після звитяги над «Брешією» піднялась на четверте «лігочемпіонівське» місце.

Серія А. 13-й тур. «Аталанта» — «Ювентус» — 1:3 (Гозенс, 56 — Ігуайн, 74, 82; Дібала, 90+2), «Мілан» — «Наполі» — 1:1, «Торіно» — «Інтер» — 0:3 (Л. Мартінес, 12; Де Врей, 32; Р. Лукаку, 55), «Болонья» — «Парма» — 2:2, «Верона» — «Фіорентина» — 1:0, «Рома» — «Брешія» — 3:0, «Сассуоло» — «Лацио» — 1:2 (Капуто, 45 — Імобіле, 34; Кайседо, 90+1), «Сампдорія» — «Удінезе» — 2:1.

Лідери: «Ювентус» — 35, «Інтер» — 34, «Лацио» — 27, «Рома» — 25, «Кальярі» (12 матчів) — 24, «Аталанта» — 22.

Бомбардир: Імобіле («Лацио») — 15.

Німеччина

Суперник «Олександрії» по групі Ліги Європи — «Вольфсбург» — перед матчем з українським клубом «розібрався» на виїзді з франкфуртським «Айнтрахтом».

Чинний чемпіон — мюнхенська «Баварія», за яку вперше у цьому сезоні Бундеслигі не забив Роберт Левандовський, легко обіграла «Фортуну». Натомість дортмундська «Боруссія» ледве уникла поразки, зробивши неймовірний камбек проти «Падерборн».

Перша Бундеслига. 12-й тур. «Боруссія» (Д) — «Падерборн» — 3:3 (Санчо, 48; Вітсель, 84; Ройс, 90+3 — Мамба, 5, 37; Хольцманн, 43), «Айнтрахт Франкфурт» — «Вольфсбург» — 0:2, «Байєр» — «Фрайбург» — 1:1, «Вердер» — «Шальке» — 1:2, «Уніон» — «Боруссія» (М) — 2:0, «Фортуна»

— «Баварія» — 0:4 (Павар, 11; Толіссо, 27; Гнабрі, 34; Коутінью, 70), «РБ Лейпциг» — «Кельн» — 4:1 (Вернер, 22; Форсберг, 32 (пен.), 79; Лаймер, 37 — Чіхос, 39), «Аугсбург» — «Герта» — 4:0, «Хоффенхайм» — «Майнц» — 1:5.

Лідери: «Боруссія» (М) — 25, «РБ Лейпциг», «Баварія» — 24, «Фрайбург», «Шальке» — 22, «Боруссія» (Д) — 20.

Бомбардир: Р. Левандовський («Баварія») — 16.

Франція

За «ПСЖ» уперше за 1,5 місяця зіграв зірковий бразилець Неймар, а парижани «на класі» «розібралися» з «Ліллем». На друге місце піднявся «Марсель». А «Сент-Етьєн», з яким «Олександрія» боротиметься за вихід у «плей-оф» ЛЄ, розписав «суху» мирову з «Монпельє».

Ліга 1. 14-й тур. «ПСЖ» — «Лілля» — 2:0 (Карді, 17; Ді Марія, 32), «Ліон» — «Ніцца» — 2:1 (Рен-Аделед, 11; Дембеле, 27 (пен.) — Дольберг, 78), «Ам'єн» — «Страсбург» — 0:4, «Анже» — «Нім» — 1:0, «Брест» — «Нант» — 1:1, «Діжон» — «Ренн» — 2:1, «Мец» — «Реймс» — 1:1, «Бордо» — «Монако» — 2:1, «Сент-Етьєн» — «Монпельє» — 0:0, «Тулуза» — «Марсель» — 0:2 (Д. Бенедетто, 77; Радоньч, 80).

Лідери: «ПСЖ» — 33, «Марсель» — 25, «Анже» — 24, «Бордо», «Сент-Етьєн» — 22, «Монпельє» — 20.

Бомбардири: Бен-Єддер («Монако»), Дембеле («Ліон») — 9. ■

«Я розумію журналістів та вболівальників, які після минулого сезону чекатимуть найвищих результатів від Дмитра Підручного, але конкуренція в чоловічій категорії занадто велика».

ВІЗНАННЯ

Переписати історію,
щоб потрапити в Монако

Юна стрибунка у висоту з Дніпра отримала від Світової легкої атлетики титул «зірки, що сходить»

Инф. «УМ»

Закономірним підсумком сезону, в якому 18-річна Ярослава Магучих із Дніпра оновила молодіжний рекорд світу в стрибках у висоту й здобула срібну нагороду на своєму першому дорослому чемпіонаті світу, стало визнання її світовою легкоатлетичною спільнотою «зіркою, що сходить».

Під час урочистої церемонії, котру в Монако проводила Міжнародна асоціація легкоатлетичних федерацій, талановита українська стрибунка піднялася на одну сцену з визнаними легкоатлетами світу, хоча на початку року аж ніяк не сподівалася на подібний перебіг подій.

«Я була рада вже тому, що потрапила на чемпіонат світу в Доху. І під час кваліфікаційної сесії навіть не думала, що можу здобути медаль. Дуже вдячна всім організаторам церемонії нагородження. Ця перемога для мене дуже цінна. У мене залишаться незабутні спогади про 2019 рік, адже це був мій перший дорослий чемпіонат світу», сказала під час нагородження Ярослава Магучих.

А почесну нагороду юна зірка отримала з рук легенди вітчизняного спорту Сергія Бубки. Відзначимо, що в тій же

Досі під час «мундіалю» на засіданні Ради Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій Бубку переобрали на посаду першого віце-президента ІААФ. За нього свої голоси віддали представники 139 національних федерацій. Власне, саме в статусі другого за рангом функціонера Світової легкої атлетики Сергій Бубка й нагороджував Магучих у Монако.

Прикметно, що представник української легкої атлетики також претендував і на звання кращого молодого атлета світу.

За результатами сезону, вигравши чемпіонат Європи до 20 років з юніорським рекордом континенту та посівши п'яте місце на дорослому чемпіонаті світу, до п'ятірки фіналістів у номінації «Зірка, яка сходить» серед чоловіків потрапив 18-річний вітчизняний молотобоець Михайло Кохан. Проте кращим у цій номінації став віце-чемпіон світу в Досі на дистанції 5000 м, ефіопський стаєр Селемон Барега.

При цьому найкращими легкоатлетами 2019 року визнано чемпіонку та рекордсменку світу з бігу на 400 метрів із бар'єрами американку Далайлу Мухаммад та володаря найвищого результату у світі з марафону кенійця Еліуда Кіпчоге.

Перший віце-президент Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій Сергій Бубка вручає нагороду переможниці в номінації «зірка, що сходить» Ярославі Магучих.

Фото з сайту uaf.org.ua.

Представник Африканського континенту вдруге поспіль став «кращим легкоатлетом світу», двічі в 2019 році вразивши світ своїми досягненнями. Спочатку, в квітні, він записав до

свого активу четверту за ліком перемогу на Лондонському марафоні. А в жовтні став першим у світі бігуном, кому вдалося подолати марафонську дистанцію швидше, ніж за дві години.

Тоді, у Відні, були створені спеціальні для 35-річного кенійця умови, аби він переписав історію бігу на 42 км, завершивши цю знакову дистанцію за часом 1 год. 59 хв. 40,2 секунди. ■

Григорій ХАТА

Наступного уїк-енду в шведському Остерсунді відбудеться офіційний старт біатлонного сезону. На першому етапі Кубка світу на кращих представників світового біатлону чекатиме насичена змагальна програма: одиночна змішана та класична «мікст-естафета», спринт, індивідуальна гонка та найбільш захопливі старты — чоловічі та жіночі командні перегони.

І хоча в біатлонній збірній України заявили, що підготовка до сезону була спланована таким чином, аби пік форми спортсменів прийшовся на лютий чемпіонат світу в Антхольці, в Остерсунді «синьо-жовті» прагнуть розпочати змагальний тур без провалу.

Спочатку на напівофіційних стартах в норвезькому Шушені свою готовність до сезону перевірили українські стріляючі лижники. А через тиждень, заявившись на відкритий чемпіонат Швеції, результати своєї передсезонної роботи на огляд глядачів представили вітчизняні біатлоністи.

За словами старшого тренера чоловічої збірної України словака Юрая Санітри, підготовчий процес проводився з акцентом на естафети, оскільки вони будуть присутні практично на кожному етапі КС-2019/2020.

Водночас у шведському Ідре підопічні Санітри більше зосереджені на перевірці своєї персональної готовності, й особливо це стосується капітана «синьо-жовтих» Дмитра Підручного, котрий на старт сезону вийде в статусі чинного чемпіона світу.

БІАТЛОН

Орієнтація на естафету

За тиждень до офіційного старту сезону чемпіон світу Дмитро Підручний виграв спринтерську гонку на відкритому чемпіонаті Швеції

У нинішньому сезоні Дмитро Підручний із усіх сил прагнуде підтвердити високий статус чемпіона світу.

Фото з сайту radiosvoboda.org.

Як показав спринт шведської першості, Підручний підходить до офіційного

стартового рубежу в непоганій формі. У цих перегонях Дмитро став одним із не-

багатьох, хто пройшов стрільбу без промахів. При цьому не було йому рівних за швидкісними характеристиками, відтак капітан української збірної записав до свого активу нехай і не офіційну (іноземці на шведському чемпіонаті змагалися поза конкурсом), проте перемогу.

Однак Санітра просить вітчизняних шанувальників біатлону бути розсудливими й не вимагати від чемпіона світу Підручного постійних тріумфів. «Я розумію журналістів та уболівальників, які після минулого сезону чекатимуть найвищих результатів від Дмитра, але конкуренція в чоловічій категорії занадто велика. Треба бути дуже добре підготовленим, щоб піднятися на подіум», — наголошує словацький фахівець.

При цьому, як свідчить наставник українських біатлоністів-чоловіків, у нинішньому сезоні він дещо змінив план підготовки, відмовившись, серед іншого — з метою економії сил своїх підопічних — від літнього чемпіонату світу.

«Наша головна мета — якнайкраще підготуватися до сезону, щоб порадувати вболівальників та зробити гарну рекламу України», — зауважив Санітра. ■

ШУРИ-МУРИ

Саша плюс Маша?

Пасія Олександра Лукашенка стала депутатом парламенту

Славко ФЕРТ

Коментарі останніх парламентських виборів у Білорусі вийшли на пікантний аспект. 22-річна Марія Василевич здобула лише 28,94% відсотка голосів, найнижчий відсоток по всіх 110 виборчих дільницях республіки, але таки стала депутаткою нижньої палати парламенту, повідомляє білоруське опозиційне видання «Наша Ніва». Її найближчий суперник, комуніст із підприємства «Ремавтодор», набрав іще менше — 23,63%. Але прискіплива увага до дівчини прикута не з огляду на найнижчий з усіх переможців виборчий результат і навіть не тому, що вона торік здобула титул «Міс Білорусь». Британська газета «Таймс» пише, що королева краси «романтично пов'язана» з президентом Білорусі Олександром Лукашенком.

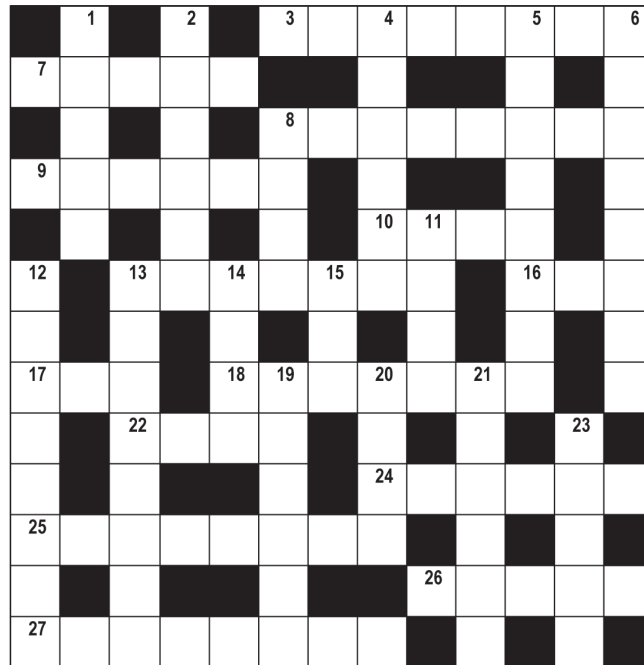
Маша Василевич у своєму «Інстаграмі» висловила глибоке обу-

рення статтею в «Таймс». «Я — за свободу слова. Але будь добрим і неси відповідальність за кожне сказане тобою слово. Особливо якщо ти журналіст провідного видання», — написала вона, таким чином нібито заперечуючи поширену інформацію. Але диму без вогню не буває. Дівчина стала переможницею конкурсу «Міс Білорусь» у травні минулого року, де був присутній президент країни Олександр Лукашенко. Відтоді Василевич аж занадто часто почала з'являтися на публіці разом із президентом. Їх бачили разом

під час офіційних поїздок, на спортивних заходах, а також на новорічному балу в Мінську, на якому 65-річний президент і юна королева краси кружляли у вальсі. У травні цього року Василевич стала ведучою на державному телебаченні — вона працює в програмі «Доброго ранку, Білорусь». У вересні стало відомо про її наміри балотуватися в депутати. Як розповіла сама Марія порталу TUT.BY, ідею їй підказали в Білоруському республіканському союзі молоді — організації, куратором якої є президент. Тепер білоруси з цікавістю очікують, чи отримає Маша якусь керівну посаду в парламенті, бо не може ж фаворитка президента перебувати десь на другорядних ролях. ■

Маша Василевич.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №132

По горизонталі:

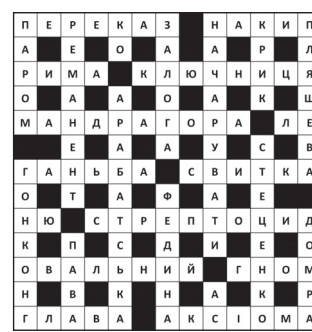
3. Село під Москвою, де у 1812 році відбулася найбільша битва росіян із французами. 7. Річка на Кавказі. 8. Природне явище, яке прославило річку Ніагара. 9. Один з атрибутів Баби Яги. 10. Доглядач мисливських собак. 13. Російський актор з українським корінням, який воював в українській армії. 16. Воєнізовані рухи в Ірландії в XX і XXI столітті, які боролися за незалежність Ірландської Республіки від Великої Британії. 17. Машина для розмелювання волокнистих матеріалів у виробництві паперу та картону. 18. Популярна в Америці спортивна гра. 22. Біблійний цар, який хотів знищити новонародженого Ісуса Христа. 24. Знаменитий герой французького епосу про епоху Карла Великого. 25. Отруйний павук. 26. Підтримка, захист, протекція. 27. Офіційна фаворитка французького короля Людовика XV.

По вертикалі:

1. Антагоніст янгола. 2. Тотемний птах, символ Полісся. 4. Популярна марка болгарських цигарок. 5. Російська золота монета, еквівалентна десяти карбованцям. 6. Вертикальна вісь у системі координат. 8. «Хіба ревуть... як ясла повні?» — роман Івана Нечуя-Левицького. 11. Простолудин, який

всіма силами намагається копіювати стиль життя аристократів. 12. Прилад для спостереження за подіями на поверхні води з підводного човна. 13. Мандрівник-богомолець, що подорожує святими місцями. 14. Село на Одещині, де розташований відомий виноко-ньячний завод. 15. Біблійний праведник, рятівник людства від Всесвітнього потопу. 19. Ім'я відомого астронома, першовідкривача комети, яка обертається навколо Землі з амплітудою в 76 років. 20. Місто в Лівії, де народився і помер Муммар Каддафі. 21. Спосіб ведення війни, який полягає в тривалому блокуванні постачання міста чи фортеці, щоб знекровити сили оборонців. 23. Яйце воші.

Кросворд №130 від 20 листопада

УРОКИ ВИХОВАННЯ

Американець скопіював доньку...

3 педагогічною метою

Варка ВОНСОВИЧ

Захоплення, а подеколи й залежність сучасної молоді від гаджетів, соцмереж, «влодобайчиків» і «мема-сиків» викликає у їхніх батьків іноді поблажливу усмішку, а іноді й іронію. Так, нещодавно трапився кумедний випадок із дівчиною під ніком Т 19 років, справжнє ім'я якої згодом стало відоме — Тара Райлі. Вона вирішила запостити в «Інстаграмі» своє

фото, де вона позує перед дзеркалом у ванній кімнаті в одних трусиках, показуючи своє оголене тіло в татуваннях. Випадково (чи, може, й не зовсім, адже батьки іноді стежать за інтернет-життям своїх чад) фото побачив батько дівчини. Ні, він не задер спідничину і не надавав ляпасів своїй доні за непристойну поведінку, яка соромить його, — татусь закоплев її знімок, а потім показав дитині, як це виглядає збоку: татусь сто-

яв посеред ванної також в одних трусах, з наголками на тілі.

Ця історія нагадала старий анекдот: 80-річна бабуся приходить у тату-салон і просить наколоти їй на поперець скорпіона, на сідниці — метелика, а на руку — колючий дріт. Майстер питає, для чого це старенькій, а вона йому: хай онука подивиться перед тим, як собі робити татування, як усе це виглядатиме у старості. ■

ПОГОДА

27 листопада
за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер східний, 7-12 м/с. Температура вночі 0...-2, удень +1...+3.

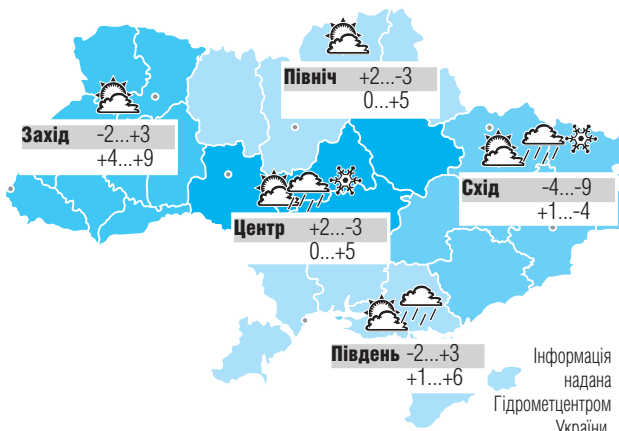
Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, без опадів.

Славське: вночі 0...+2, удень +7...+9.

Яремче: вночі 0...+2, удень +7...+9.

Міжгір'я: вночі 0...+2, удень +8...+10.

Рахів: вночі 0...+2, удень +9...+11.

Інформація надана Гідрометцентром України.

ПРИКОЛИ

У військовій частині — перегляд французького фільму. Настає кульмінація — головна героїня застрелила з пістолета свого невірного коханого. Заломивши руки, вона звертається: — Здавалося б, до глядацького залу: — Що ж тепер робити?!

Із заднього ряду лунає чітка відповідь прапорщика, який провів цілий день на стрільбах: — Перевірити зброю, відзвітувати за набої й повернутися на вихідний рубіж.

Жінка заходить до лікаря: — Я вирішила пройти профілактичне лікування, підкажіть, що мені підлікувати.

— Спочатку треба зйти до косметолога, через погану зовнішність ви багато грошей витрачаєте на косметику. Потім зайдіть до дієтолога, у вас багато зайвої ваги. І, нарешті, переверте зір.

— Навіщо?
— Бо в мене на кабінеті написано «Ветеринар».

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua
ukrmoloda@ukr.net

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009132 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 679
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер) Тираж 86734